

Kultura – to MY razem!

DIAGNOZA POTRZEB KULTUROWYCH
MIESZKANEK I MIESZKAŃCÓW
GMINY NOWY ŻMIGRÓD

Opracowanie raportu i badania: Katarzyna Kamler, Justyna Szymańska |
Stowarzyszenie Pracownia Etnograficzna

Konsultacje lokalne: Dominika Jędrzejczyk-Wielgosz, Zofia Bilaska, Renata Ćwiek,
Kamil Cygan, Agnieszka Sajdak | Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie;
Agnieszka Sajdak

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2024

Spis treści

Wstęp	4
Charakterystyka gminy	6
Charakterystyka Gminnego Ośrodka Kultury	9
Partnerzy lokalni	13
Koła Gospodyń Wiejskich	13
Ochotnicza Straż Pożarna i Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze	14
Lokalni liderzy	15
Ważne miejsca	17
Młodzież	21
Seniorzy	38
Ankieta i warsztaty badawcze w sołectwach	41
Wnioski i rekomendacje	47

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce raport stanowiący diagnozę życia kulturalnego mieszkańców gminy Nowy Żmigród. Dokładniejszej analizie zostały poddane wybrane miejscowości gminy, w których odbyły się spotkania z mieszkańcami. Były to Nienaszów, Nowy Żmigród, Kąty, Toki, Mytarka i Gorzyce. W badaniach uwzględniliśmy także rolę, którą pełni Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie. Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne Narodowego Centrum Kultury.

Program Dom Kultury+ ma za zadanie zwiększyć zaangażowanie domów kultury w życie lokalnej społeczności poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych realizowanych przez samych mieszkańców. Strategicznym celem programu jest „inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności”¹.

Zarówno samemu programowi, jak i naszej diagnozie przyświecało rozumienie lokalnej instytucji kultury zawarte w słowach profesora Marka Krajewskiego, który określił dom kultury jako miejsce, „w którym urealnia się lokalna wspólnota, gdzie materializują się więzi spajające zbiorowości, gdzie w końcu można rozwijać pasje i talenty, odkrywać siebie”. A także myśl, **aby dom kultury był miejscem „spotkania, a nie wyłącznie sztamkowej edukacji, z wyraźnie zaznaczoną hierarchią oddzielającą mistrza i uczniów”**, ponieważ to właśnie lokalne, często mało widoczne instytucje kultury są najważniejszymi ogniwami „wykonujące organiczną pracę, od której efektów zależy to jak jesteśmy w kulturze, jej miejsce w hierarchiach ważności, nasza zdolność do korzystania z niej inaczej, niż tylko czerpiąc satysfakcje estetyczne”².

---

¹ www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/o-projekcie
(19.05.2024)

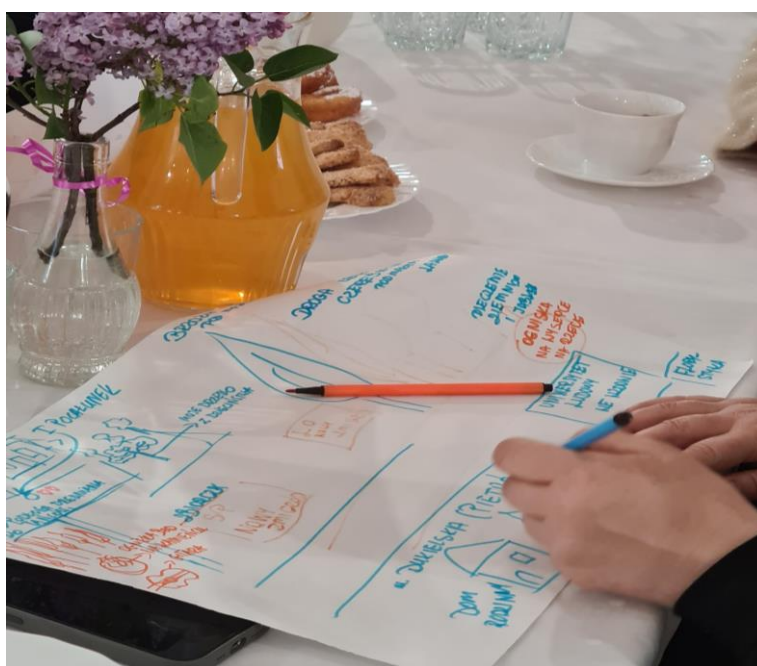
² tamże.

Metodologia

Raport powstał na podstawie etnograficznych badań terenowych prowadzonych w kwietniu 2024 roku w wybranych sołectwach: Nienaszów, Nowy Żmigród, Kąty, Toki, Mytarka i Gorzyce. Badania były prowadzone przez badaczki Stowarzyszenia Pracownia Etnograficzna przy wsparciu pracowniczek GOK-u. Badania miały przede wszystkim charakter jakościowy, a ich celem była identyfikacja potencjałów występujących w gminie Nowy Żmigród oraz uchwycenie wielowymiarowości życia kulturowego gminy.

W ramach badań przeprowadzone zostały warsztaty wydobywcze z wykorzystaniem metod aktywnych i angażujących uczestników (m.in. mapowanie, latające flipcharty, karteczkowe forum), wywiady grupowe, wywiady indywidualne, obserwacja uczestnicząca, dokumentacja fotograficzna, rozpytki oraz analiza danych zastanych. Wyniki z badań jakościowych zostały uzupełnione wynikami z badań ilościowych: wśród mieszkańców gminy została przeprowadzona krótka ankieta internetowa z otwartymi pytaniami oraz udostępniona interaktywna tablica Padlet. Grupami docelowymi, do których starałyśmy się dotrzeć w czasie badań, byli dorośli mieszkańcy gminy (aktywni i nieaktywni) oraz młodzież – uczniowie i uczennice starszych klas gminnych szkół podstawowych oraz szkoły ponadpodstawowej.

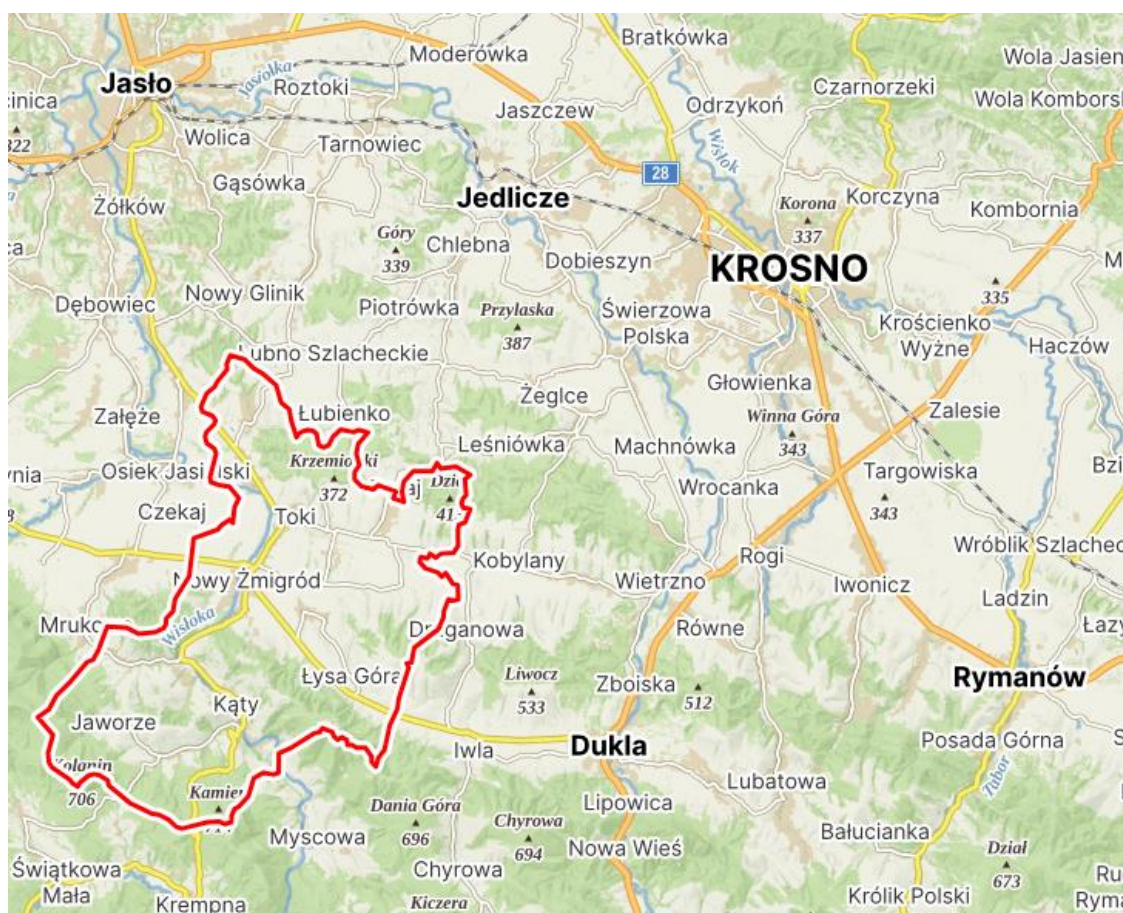

Ryc. 1. Warsztaty badawcze z mieszkańcami gminy

Charakterystyka gminy

Wiejska gmina Nowy Żmigród położona jest w województwie podkarpackim, w powiecie jasielskim. Zamieszkuje ją 8873 mieszkańców i zajmuje obszar 104 km². Malownicze położenie w górnym odcinku dorzecza Wisłoki, w otulinie Magurskiego Parku Narodowego, u stóp Pogórza Jasielskiego Beskidu Niskiego powoduje, że jest miejscem atrakcyjnym turystycznie.

Ryc. 2. Położenie gminy Nowy Żmigród na tle regionu (mapy.cz)

Gmina Nowy Żmigród administracyjnie obejmuje 18 miejscowości (19 sołectw): Brzezowa, Desznica, Gorzyce, Grabanina, Jaworze, Kąty, Makowiska, Mytarka, Mytarz, Nienaszów, Nowy Żmigród, Sadki, Siedliska Żmigrodzki, Skalnik, Stary Żmigród, Toki, Łysa Góra i Łężyny. Siedzibą gminy jest miejscowość Nowy Żmigród, posiadająca do 1934 roku prawa miejskie. Obszar gminy ma charakter rolniczy. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie (nr 992 i 993), prowadzące na Słowację.

Podbeskidzka gmina jest obszarem o bogatej historii, leżącej na styku różnych kultur – żydowskiej, łemkowskiej i polskiej. Do dziś w krajobrazie zachowały się ślady dawnych wsi i osad, opuszczone cmentarze, czy przydrożne kapliczki. Występują tu także cmentarze z okresu I wojny światowej oraz mogiły z czasów II wojny światowej, nad którymi sprawuje pieczę Gmina Nowy Żmigród.

Na stronie gminy można przeczytać, że jednym z głównych priorytetów rozwoju jest oświata. „Obok inwestycji w sektorze komunalnym i turystycznym, priorytetowym zadaniem Gminy Nowy Żmigród jest oświata. Dobrze wykształcone społeczeństwo potrafi skutecznie przystosować się do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Na terenie gminy funkcjonuje 7 szkół podstawowych, liceum ogólnokształcące oraz przedszkole. Uczęszcza do nich łącznie ok. 900 uczniów”³.

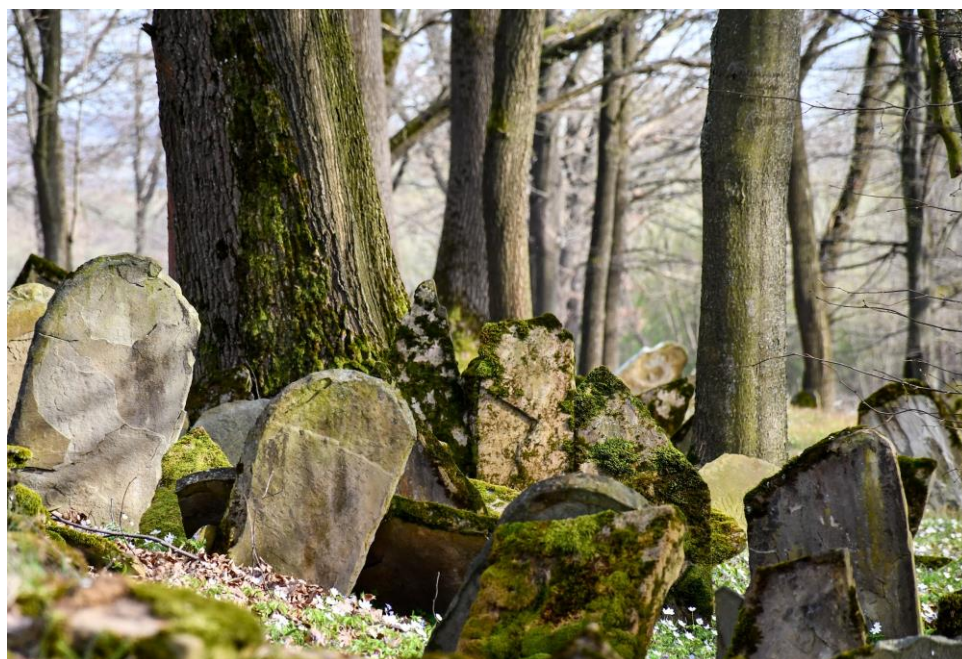
Ryc. 3. Kaplica cmentarna w Nowym Żmigrodzie
[fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

³ www.nowyzmigrod.eu/region/poznaj-gmine-nowy-zmigrod (19.05.2024)

Ryc. 4. Sanktuarium Błogosławionego Władysława Findysza [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Ryc. 5. Cmentarz żydowski w Nowym Żmigrodzie [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Charakterystyka Gminnego Ośrodka Kultury

Gminny Ośrodek Kultury (GOK) jest główną instytucją kultury w gminie, posiadający długą tradycję, został bowiem założony w 1983 roku. Przez lata w różnym stopniu realizował cele związane z promocją kultury na terenie gminy. Zmiana nastąpiła w 2020 roku, wraz z nową dyrekcją, stał się gminnym miejscem współpracy oraz organizacji różnych wydarzeń, projektów i spotkań. Dom Kultury zaczął otrzymywać dotacje NCK w konkursie Bardzo Młoda Kultura (edycje 2019-2021 z projektami „Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego i wędrująca Ikona” oraz „Izba Łemkowska”). W 2023 roku realizował projekt „Jesteśmy kulturą”, finansowany przez Stowarzyszenie PROCARPATHIA, NoweFio. Projekty te dostarczyły nie tylko elementów edukacyjnych, ale były przede wszystkim początkiem zawiązywania się współpracy i partnerstw pomiędzy GOK-iem a różnymi grupami mieszkańców.

Gminnemu Ośrodkowi Kultury zależy, aby był postrzegany przez mieszkańców, jako miejsce otwarte i dostępne dla każdego. Sami pracownicy określają to jako **„efekt otwartych drzwi dla każdego”**.

Obecnie w GOK-u realizowane są **zajęcia cykliczne i okazjonalne**, skierowane zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dorosłych oraz seniorów. Cykliczna oferta warsztatowa jest szeroka i obejmuje:

- zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży (taniec, ping-pong, kick boxing, tenis ziemny),
- zajęcia sportowe dla dorosłych (fitness, kickboxing, tenis ziemny),
- zajęcia muzyczne dla dzieci i młodzieży w szkole muzycznej „Piano” i spotkania zespołu wokalnego,
- zajęcia teatralne,
- warsztaty kulinarne i recyklingowe dla dzieci,
- zajęcia artystyczno-plastyczne dla młodzieży,
- warsztaty modelarstwa we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (organizator),
- warsztaty fotografii smartfonowej dla młodzieży,

- zajęcia z robotyki dla dzieci i młodzieży we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ponadto w siedzibie GOK-u odbywają się spotkania **Klubu Seniora „Radosna Jesień”**, **Klubu Różnych Form i Zespołu Magurzanki**. Sale w GOK-u wynajmuje też prywatna szkoła muzyczna „Piano”, prowadząca zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Uczestnictwo w większości zajęć jest bezpłatne. Szczegółowy rozkład zajęć jest dostępny na tablicy ogłoszeń, na zewnątrz budynku GOK oraz na stronie internetowej i Facebooku GOK.

Ryc. 6. Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Dom kultury jest również organizatorem wydarzeń, które na stałe wpisały się w kalendarz kulturalny gminy. Są to między innymi cykliczne koncerty noworoczne i biesiadowanie, spotkania sobótkowe (co roku inna wieś), Dzień Matki, Dzień Dziecka, Dzień Kobiet i Mężczyzn, 6 tygodniowe spotkania wakacyjne SMOCZE WAKACJE we współorganizacji z sołtysami i KGW danej miejscowości (co roku w innych miejscowościach). GOK organizuje też prelekcje edukacyjne dla dzieci i młodzieży z udziałem zaproszonych gości (psychologów, policjantów i nauczycieli). Współpracuje i wspiera uroczystości gminne

i powiatowe, takie jak „Spartakiada” osób niepełnosprawnych, czy organizowane przez Magurski Park Narodowy, inne organizacje pozarządowe w gminie, GOPS czy Środowiskowy Dom Samopomocy.

W siedzibie GOK znajduje się też Gminna Biblioteka Publiczna, z którą GOK czynnie współpracuje.

Ponadto Gminny Ośrodek Kultury często współpracuje z podmiotami sektora kultury i edukacji, przedstawicielami organizacji pozarządowych, władzami samorządowymi i społecznością lokalną. Są to:

- **Koła Gospodyń Wiejskich** – wspólnie realizują między innymi: Dzień Kobiet, Dzień Babci i Dziadka, występy świąteczne, SMOCZE WAKACJE, koncerty na żmigrodzkim rynku, imprezy sportowe),
- **Ochotnicze Straże Pożarne** (wspólna realizacja zawodów rowerowych Puchar Smoka, pikniku Żmigrodzki SMOK, uroczystości 3 maja i Święto Strażaka, 11 listopada, konkursy pożarnicze),
- **Szkoły i przedszkola gminne** (wspólna realizacja występów, zabawy karnawałowej, teatrzyków, występy na Dzień Babci i Dziadka, spotkania kinowe dla dzieci w GOK, Dzień Dziecka, pasowania na ucznia, uroczyste apele, turnieje piłkarskie, spotkania Mikołajkowe i karnawałowe, cykliczne czytania dzieciom przedszkolu, Dzień Przedszkolaka),
- **Magurski Park Narodowy** (realizacja 3-letnich warsztatów przyrodniczych, cykliczna współpraca edukacyjna w czasie wakacji i ferii),
- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie** (wspólna realizacja warsztatów plastycznych, przyrodniczych i innych projektów),
- **Stowarzyszenie MUZYKA ŚWIATA – AKORD** (wspólna realizacja warsztatów wokalnno-muzycznych, zakończonych koncertem),
- **Szkoła muzyczna „Piano”** (prywatna szkoła muzyczna z czterema instruktorami – wokale, perkusja, gitara i pianino),
- **Urząd Gminy Nowy Żmigród,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** (wspólne projekty tematycznych kierowane do indywidualnych grup),

- **Podmioty spoza gminy** – GOK w Dukli i Chorkówce (gminy ościenne), Centrum Kulturalne w Przemyślu, Pracownia Przyrodnicza „Z Barwinkiem” Magdaleny Kuś, BWA Krosno.

W budynku GOK i na jego terenie znajdują się:

- **4 sale: widowiskowa (na ok. 150 osób), konferencyjna, muzyczna, i plastyczna,**
- **1 kuchnia z zapleczem,**
- **ogródek GOK,**
- **do nadzoru GOK należy działka poza budynkiem, tzw. „Oaza spokoju”.**

Ponadto w każdej miejscowości znajduje się **dom ludowy**, z którego korzystają KGW, sołtysi oraz zorganizowane grupy mieszkańców. Obecność przestrzeni, jaką jest dom ludowy w każdym sołectwie, jest bardzo ważnym i znaczącym zasobem. Dzięki nim zaspokojona jest jedna z podstawowych potrzeb warunkująca możliwość wspólnego, oddolnego działania i aktywności mieszkańców – **wspólne miejsce spotkań**.

Ryc. 7. Kącik informacyjno-rękodzielniczy przy wejściu w GOK-u

Partnerzy lokalni

Badania terenowe prowadzone w Nowym Żmigrodzie pokazały, że w wybranych miejscowościach jest organizowanych dużo wydarzeń, mieszkają aktywne osoby, które od lat samodzielnie lub ze wsparciem ze strony części mieszkańców i/lub GOK-u działają na rzecz żmigrodzkiej kultury. Działają według własnych potrzeb, spełniając oczekiwania lokalnych mieszkańców w zakresie kultury. Podmiotami, które swoim zaangażowaniem odznaczają się na tle gminy są: **Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze oraz lokalni aktywiści** – artyści, rękodzielnicy, złote ręczki – pojedyncze osoby, znane i rozpoznawalne w swojej miejscowości. W tym miejscu rolą GOK-u może być nawiązanie bliższych kontaktów z tymi organizacjami i osobami oraz wspieranie rzeczy, które już się dzieją w sołectwach i miejscowościach.

Dobrym sposobem na nawiązanie lub zacieśnienie współpracy albo nawiązanie partnerstwa jest **organizacja spotkania informacyjnego z lokalnymi liderami**, w czasie którego GOK może opowiedzieć o możliwościach wsparcia, którego może udzielić (np. użyczenie sprzętu muzycznego, drobne wsparcie finansowe, pomoc w promocji wydarzenia – zaprojektowanie grafik, wydruk plakatów, informacja na FB itp.).

Koła Gospodyń Wiejskich

W czasie spotkania w Mytarce spotkałyśmy się z przedstawicielkami wszystkich KGW działających w gminie:

1. KGW Brzezowa (46 osób)
2. KGW Mytarz (14 osób)
3. KGW Stary Żmigród (12 osób)
4. KGW Łężyny (53 osoby, „stare koło”)
5. KGW Mytarka (20 osób, w tym 4 panów)
6. KGW Nienaszów-Sosiny (31 osób, „stare koło”)
7. KGW Łysa Góra (15 osób, w tym 1 pan)
8. KGW Nienaszów (34 osoby)
9. KGW Grabanina (13 osób, głównie młode mamy)
10. KGW Makowiska (14 osób)
11. KGW Siedliska Żmigrodzkie (13 osób)

12. KGW Gorzyce (44 osoby, młode, pracujące)

13. KGW Skalnik (21 osób)

14. KGW Toki (34 osoby, aktywnych 6-7 osób)

Wszystkie KGW w gminie bardzo prężnie działają, od lat organizując wydarzenia w swoich miejscowościach. Różnią się jedynie doświadczeniem (datą założenia) oraz liczbą członków – niektóre KGW są założone kilkanaście lat temu i mają długi staż w organizacji wydarzeń, inne są młodsze i dopiero zaczynają działać. Wszystkie natomiast łączą chęć do działania. Mierzą się również z bardzo podobnymi problemami związanymi z niewystarczającym zaangażowaniem.

Według członkiń KGW w zaangażowaniu przeszkadzają:

- **TV i seriale** (programy telewizyjne często wyznaczają rytm dnia),
- **brak czasu,**
- **brak chęci,**
- **ludzie są „za bardzo wygodni”** (wolą zostać w domu, niż gdzieś wyjść).

Natomiast w zaangażowaniu pomaga:

- **bycie ze sobą,**
- **integracja,**
- **chęć przekazywania i zdobywania wiedzy.**

KGW podkreślały **integrację mieszkańców** jako ważny czynnik, który powoduje, że ludziom się bardziej chce angażować – przyjemniej jest coś robić wspólnie w zespole, który się zna, i na którym można polegać.

Ochotnicza Straż Pożarna i Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze

Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP) są bardzo ważnym **miejscem rozwoju i animacji czasu wolnego młodzieży**. Pod okiem instruktorów i opiekunów z OSP młodzi ludzie mają szansę na rozwój, biorąc udział w zawodach sportowo-pożarniczych oraz konkursach wiedzy pożarniczej. MDP są także miejscem, gdzie młodzież może poczuć się częścią grupy, poznać rówieśników w innym

kontekście niż szkolny, nawiązać relacje, integrować się. MDP jako grupy zorganizowane są ważnym źródłem wiedzy o potrzebach i oczekiwaniach młodzieży. Warto zaproponować im wsparcie w działaniach społecznych i kulturalnych oraz zaprosić do wspólnej z GOK-iem inicjatywy skierowanej do młodych ludzi.

Lokalni liderzy

W gminie mieszkają osoby, które przez pozostałych mieszkańców są uważane za lokalnych liderów lub potencjalnych lokalnych liderów – znani są z artystycznego zamiłowania, umiejętności rękodzielniczych czy są osobami charyzmatycznymi.

Według mieszkańców ciekawymi osobami w gminie są:

- Grzegorz Bara – wójt,
- Piotr Kudłata – dyrektor LO im. Mikołaja Kopernika, radny,
- Magdalena Kudłata,
- Bartosz Paluch,
- Dominika Jędrzejczyk-Wielgosz – dyrektorka GOK, artystka,
- Maciej Nowicki – wikariusz,
- Anna Kostrząg – nauczycielka LO im. Mikołaja Kopernika,
- Konrad Bubula ([Bobul Drums - bębny](#)),
- Bogusław Popek – twórca łuków (obecnie mieszka w Jaśle),
- Radosław Krajciewicz – trener drużyny piłkarskiej,
- Maria Homlak – poetka,
- Jerzy Dębiec – prezes Towarzystwa Miłośników Nowego Żmigrodu, i kustosz Ośrodka Dokumentacji i Historii Ziemi Żmigrodzkiej – Muzeum im. Leona Karcińskiego.

Osoby zajmujące się rzemiosłem:

- artystka makramy/plecienia ze sznurków z Brzezowej,
- zielarki, twórczynie ziołowych kosmetyków, lekarstw i maści z Mytarza i Nowego Żmigrodu,
- autorka wierszy i opracowań na temat kapliczek i zabytków z parafii w Gorzycach,
- osoby zajmujące się kowalstwem artystycznym,

- florystki,
- kucharz-pasjonat z Gorzyc.

Z pewnością nie jest to pełna lista osób, które zajmują się rękodziełem, gromadzą historyczne przedmioty czy mają ciekawe zainteresowania. Trudno jest za jednym razem wymienić wszystkich mieszkańców, którzy mogliby wnieść swój wkład w rozwój gminnej kultury. Warto zacząć od rozmowy z osobami z powyższej listy, a następnie podpytywać ich o kolejne osoby. Metodą „po nitce do kłębka” uda się stworzyć w gminie **katalog osób, z którymi GOK może nawiązywać lokalną współpracę**. Warto cały czas w nieformalnych rozmowach podpytywać mieszkańców, kto w ich miejscowościach ma ciekawe zainteresowania, zajął się nową pasją, kto nowy sprowadził się do gminy itp.

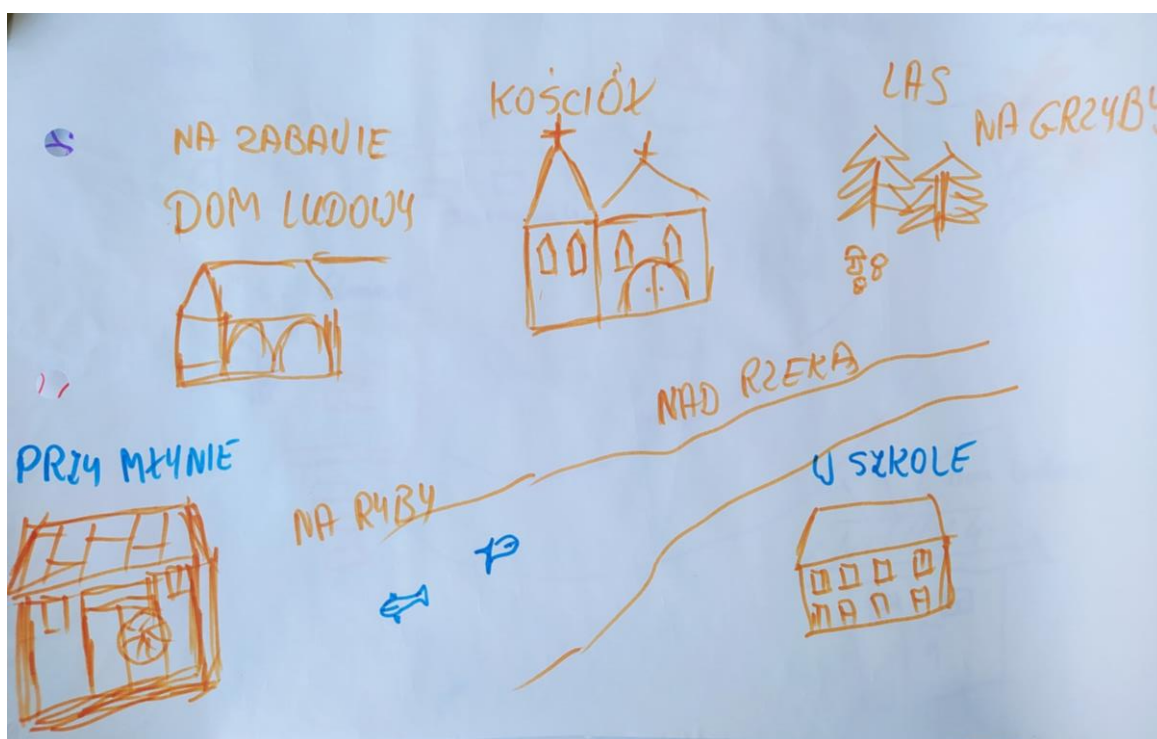
Ryc. 8. Ośrodek Dokumentacji i Historii Ziemi Żmigrodzkiej – Muzeum im. Leona Karcińskiego [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

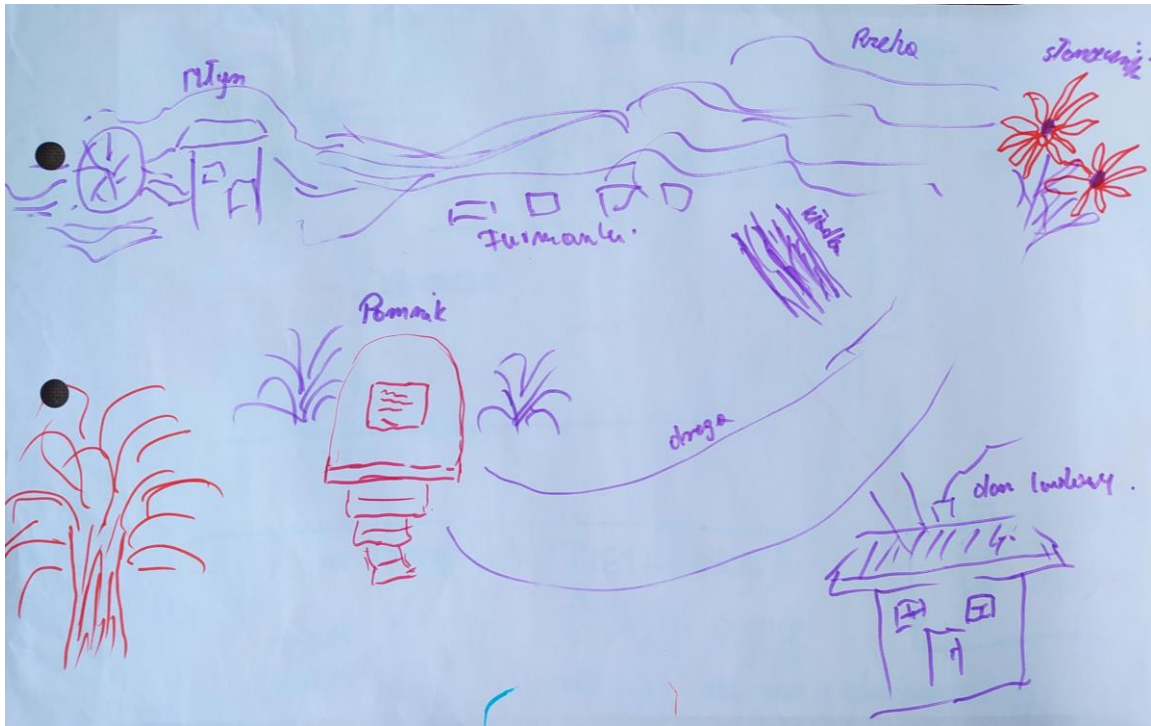

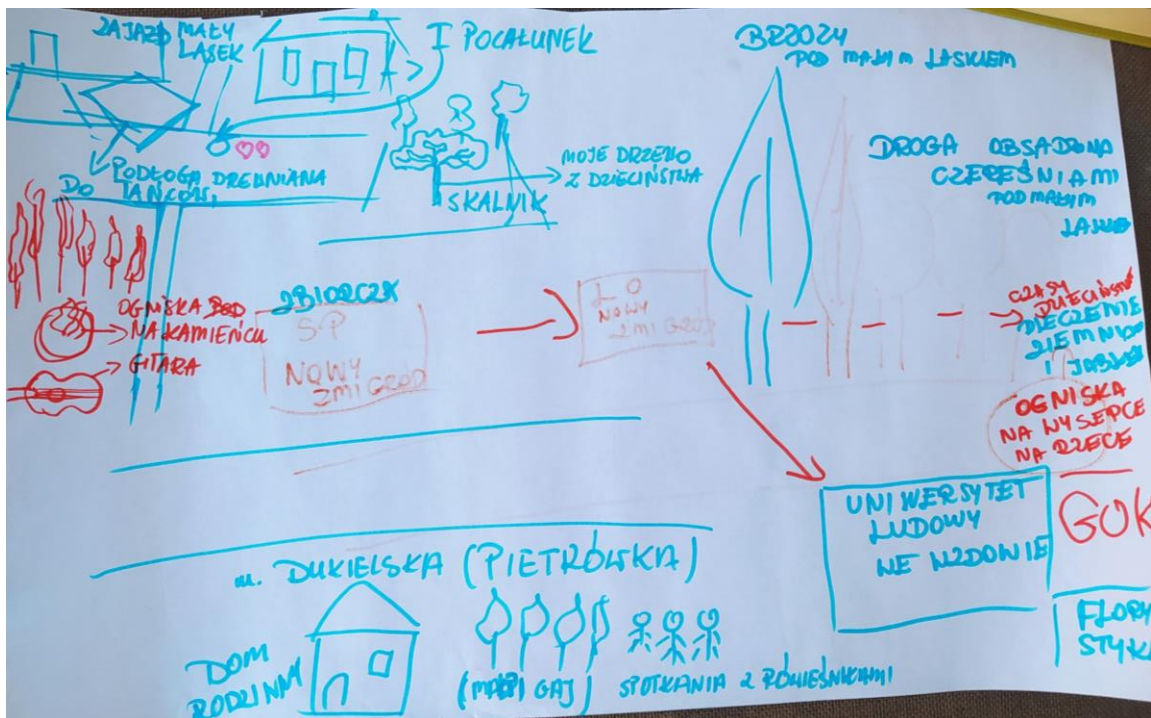
Ważne miejsca

W każdej gminnej miejscowości są **ważne dla mieszkańców miejsca**, które nie tylko posiadają potencjał do zorganizowania tam jakiegoś wydarzenia, ale mają także wartość **sentymentalną**. Warto wykorzystywać takie miejsca do **pracy animacyjnej** z lokalną społecznością – zachowywanie pamięci o tym, jak wyglądały dawniej przestrzenie miejscowości może nieść dużą wartość, nie tylko dla starszych pokoleń, które miałyby możliwość powrotu wspomnieniami do czasów młodości, ale także dla obecnej młodzieży, która dzięki animacyjnym działaniom mogłaby odkryć dodatkowe, nieznane im wcześniej warstwy pamięci i znaczeń w ich najbliższej okolicy. Zebranie miejsc ważnych dla mieszkańców, a następnie stworzenie z nich np. **sentymentalnej mapy gminy** lub wybranie tych miejsc na lokalizację czasowych wydarzeń lub atrakcji może mieć duży potencjał integrujący lokalną społeczność.

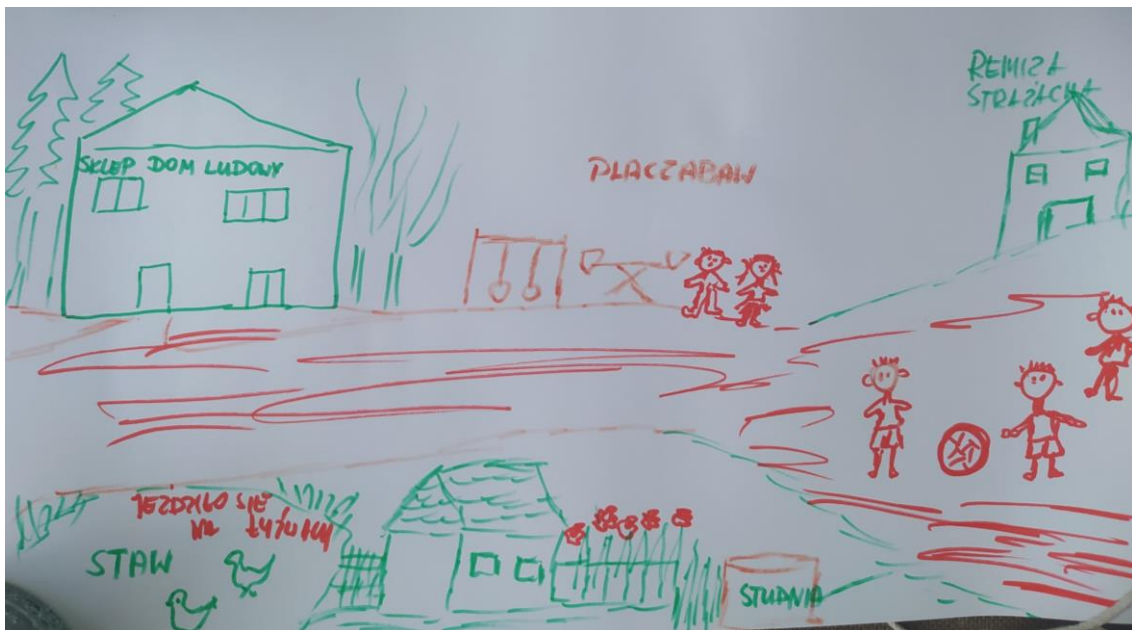

Ryc. 9. Powtarzający się na mapach mieszkańców Toków motyw starego młyna – miejsca spotkań starszego i młodszego pokolenia

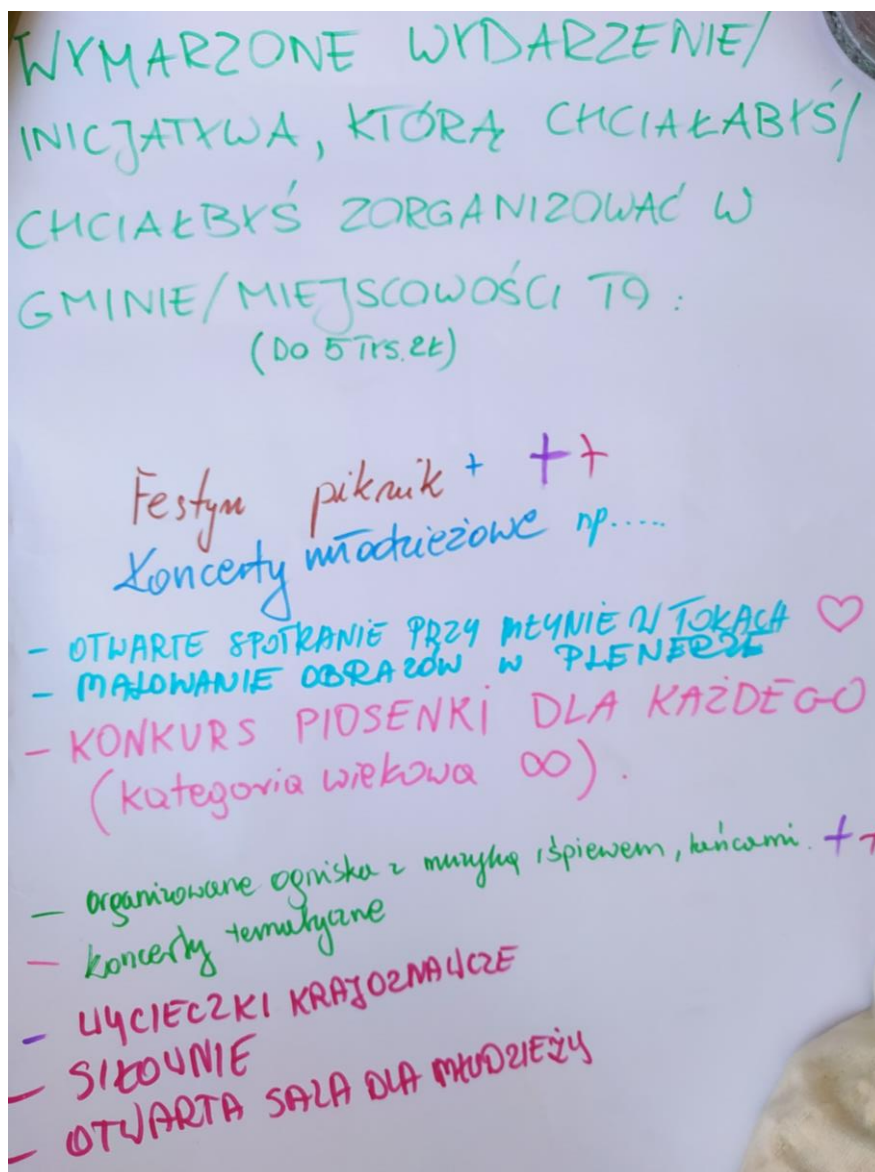
Ryc. 10. Sentymentalna mapa miejsca ważnych – śladami wspomnień i osobistych historii

Ryc. 11. Mapy miejsc ważnych mieszkańców Gorzyc – miejsca związane z dzieciństwem, integracją, wspólnym spędzaniem czasu

Warsztaty badawcze przeprowadzone w kilku sołeckich miejscowościach w pewnym sensie „przypomniały” mieszkańcom o miejscach, które są obok nich i mają ogromny potencjał wspólnotowy. Na przykład podczas warsztatów w Tokach, w czasie rysowania map miejscowości, pojawił się **stary młyn** – starsi

mieszkańcy pamiętali jeszcze czas, kiedy działał i ustawiały się do niego kolejki wozów konnych z ziarnem do zmielenia, młodzi kojarzyli go jako ruinę, przy której lubią się spotykać. Później, w czasie odpowiedzi na pytania na „latających flipchartach”, stary młyn pojawił się jako miejsce zorganizowania spotkania otwartego.

Ryc. 12. Pytanie o wymarzoną inicjatywę w gminie – jedna z odpowiedzi mówi o otwartym spotkaniu przy młynie w Tokach.

Ten akurat przykład dotyczy Toków, jednak prawie w każdej miejscowości można znaleźć miejsce darzone sentymentem przez mieszkańców, które kojarzą z młodości lub ze wspólnych spotkań. Warto takie miejsca i ich potencjał wykorzystywać.

Młodzież

W ramach prowadzonych badań spotykaliśmy się i rozmawialiśmy ze źmigrodzką młodzieżą. Odbły się następujące spotkania warsztatowe:

- z Młodzieżowymi Drużynami Pożarniczymi z Nienaszowa i Brzezowej w OSP w Nienaszowie,
- z klasami 6 ze szkoły podstawowej w Kątach,
- z klasami 6 ze szkoły podstawowej w Nowym Źmigrodzie,
- z licealistami z Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Nowym Źmigrodzie.

Mocne strony i ważne miejsca w gminie

Na podstawie rozmów ze źmigrodzkimi uczniami i uczennicami wyraźnie widać, że **lubią oni swoje miejsce zamieszkania i gminę**. Dostrzegają jej mocne, ale też i słabe strony. Przede wszystkim dzieci dostrzegają **walory krajobrazowe i przyrodnicze okolicy**, uważają, że jest zielono i malowniczo. Przekłada się to na sposób spędzania wolnego czasu – lubią spędzać swój wolny czas **na zewnątrz**: aktywnie (jeżdżąc na rolnkach, rowerze, spacerując) lub spotykając się ze znajomymi w nad rzeką, na ogniskach lub piknikach. Podkreślają też niewątpliwą zaletę, jaką jest dobra komunikacja publiczna.

Ryc. 13. Panorama Nowego Źmigrodu z tzw. Podgór, czyli ul. Wyżnej [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Źwiek]

Bardzo dużym zainteresowaniem młodzieży z Nowego Żmigrodu cieszy się lokalny **Abir kebab**. Jest to miejsce, w którym młodzież może swobodnie się spotkać z ciepłym, zadaszonym miejscem, poza bezpośrednim nadzorem dorosłych. Młodzież lubi też przebywać na **placach zabaw** zlokalizowanych na terenie gminy, **na ławkach** koło hali sportowej i przedszkola, **na stadionie „na dołach”** oraz **na schodkach** w Nowym Żmigrodzie prowadzących na Mytarz. Miejscem spotkań i rozmów przed i po szkole jest też **przystanek autobusowy** przy rynku.

Wśród innych ważnych miejsc w gminie młodzież wskazuje także:

Nowy Żmigród:

- szkoła podstawowa
- liceum
- plac zabaw obok przedszkola
- boisko i siłownia za szkołą
- hala sportowa
- schody na Mytarz
- przystanek autobusowy
- GOK
- rynek
- kościół
- Abir kebab
- lodziarnia
- OSP
- Góra Grzywacka
- Altana
- „Oaza spokoju”

Ryc. 14. Schody na Mytarz – jedno z ulubionych miejsc spotkań młodzieży [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Ryc. 15. Rynek w Nowym Żmigrodzie – ważne miejsce komunikacyjne, ale też miejsce spotkań dla młodzieży [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Mytarz

- plac zabaw

Mytarka

- brzegi Wisłoki

Gorzyce

- plac zabaw

Kąty

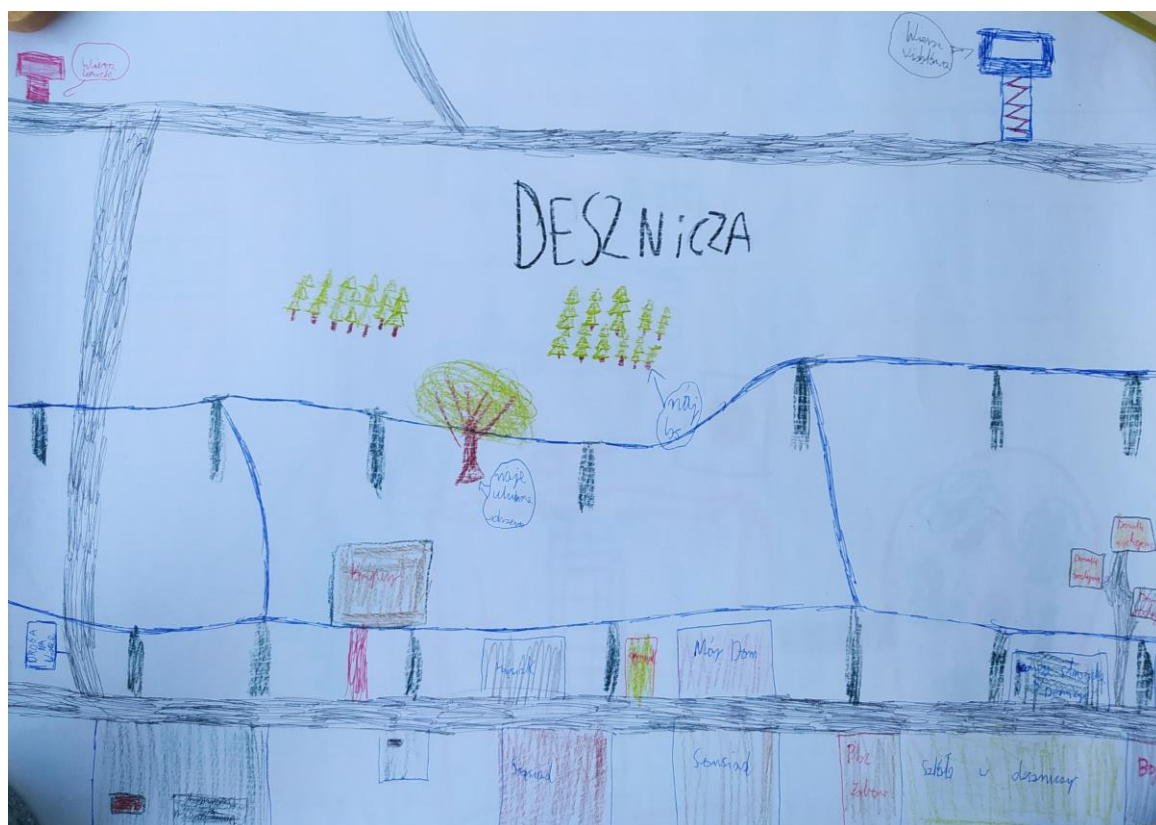
- boisko
- kościół

Desznica

- wieża widokowa w Desznicy
- plac zabaw w Desznicy
- szkoła w Desznicy

Brzezowa

- boisko do siatkówki w Brzezowej
- plac zabaw
- altanka

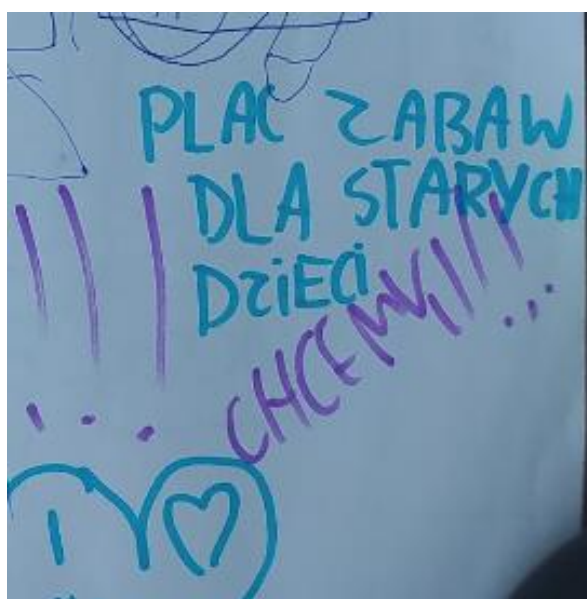
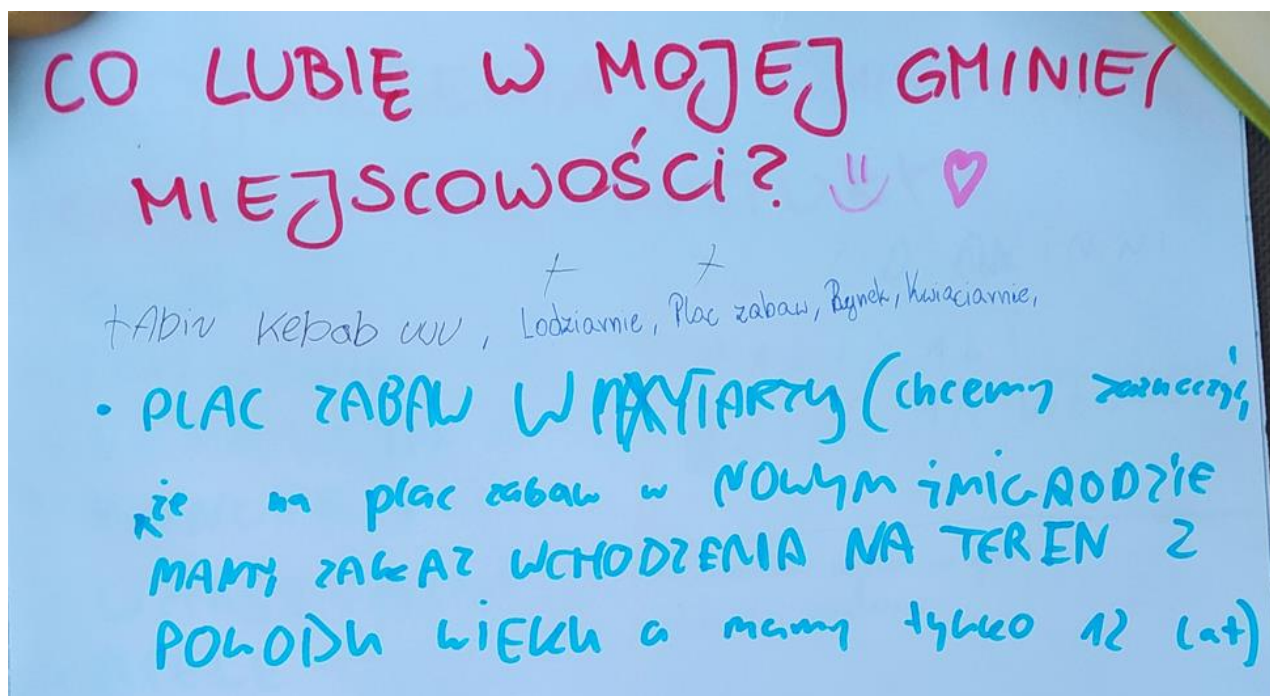

Ryc. 16. Ważne miejsca dla ucznia szkoły podstawowej w Kątach

Ryc. 18. Uczniowie ubolewają, że nie mogą korzystać z placu zabaw w Nowym Żmigrodzie

Uczniowie opowiadali, że nie mogą korzystać z placu zabaw, ponieważ ich wiek przekracza maksymalny wiek określony w regulaminie (10 lat). Łatwo zrozumieć frustrację młodych ludzi, którzy bardzo lubią to miejsce. Dlatego młodzież powyżej 12 roku życia może skorzystać z ogródka przy Gminnym Ośrodku Kultury.

Dzieci i młodzież mieszkająca w Kątach podkreśla też, że w szkole mogą uczęszczać na dużo dodatkowych zajęć, dzięki którym rozwijają swoje pasje.

Licealiści z kolei dostrzegają dużą rolę GOK i urzędu gminy w rozwoju regionu: „GOK bardzo intensywnie pracuje wraz z gminą, dzięki czemu gmina Nowy Żmigród się rozwija”. Uważają, że obie instytucje organizują ciekawe wydarzenia, a także że w obu pracują sympatyczni i pomocni pracownicy.

Młodzi członkowie i członkinie Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych z Nienaszowa i Brzezowej w centrum swoich miejscowości umiejscawiają z kolei OSP jako najważniejsze dla nich miejsce aktywności lokalnej i integracji.

Ryc. 19. Ważne miejsca dla młodzieży z MDP w Nienaszowie

Słabe strony gminy

Przez Nowy Żmigród biegną dwie ruchliwe drogi wojewódzkie, prowadzące na Słowację. Powoduje to wzmożony ruch tranzytowy samochodów ciężarowych, utrudniających pieszym poruszanie się po miejscowości. Również młodzież

dostrzega ten problem. Podkreślają, że w Nowym Żmigrodzie **brakuje bezpiecznych przejść dla pieszych i spokojnego miejsca do jazdy na rowerze**. Dostrzegają też dziurawe drogi i potrzebę budowy chodników. Ubolewają nad zamknięciem Żabki, która stanowiła synonim szybkich i sprawnych zakupów. Młodzieży brakuje **boiska do siatkówki** w Nowym Żmigrodzie. Licealiści ze starszych klas żałują, że nie mają **dotatkowych spotkań w czasie lekcji** (takie spotkania są organizowane dla 1 i 2 klasy liceum).

Wolny czas i zainteresowania

Młodzi ludzie lubią aktywnie spędzać swój wolny czas. Często spotykają się ze znajomymi, wspólnie jeżdżą na rowerze lub spacerują. W wolnych chwilach lubią też rozwijać swoje pasje. Wymienione przez młodzież zainteresowania związane są ze **sportem** (w tym także sportami walki i samoobroną), **muzyką** (rapem i hip-hopem), **motoryzacją** (w tym jazdą motorem crossowym i na gokartach), **makijażem, fotografią, tatuażem, florystyką, aktorstwem, czytaniem książek**.

The image shows a screenshot of a social media post with a grid of interest cards. Each card is titled 'Anonimowy 4 dni' and lists a hobby or interest. The interests include: muzyka, sport, Nauka samoobrony (with a sub-description: 'Nauczmy się bronić w sytuacjach zagrażających nam'), Makijaż (with a sub-description: 'Malowanie siebie i innych'), Muzyką (with a sub-description: 'Muzyka działa dobrze na różne momenty, gdy komuś jest smutno lub źle to pomaga a w radości ją pomnaża'), Sport (with a sub-description: 'Bić się lubię 🥊'), Sport (with a sub-description: 'Jazda na crossach - wyścigi jazda na gokardach aktorstwo piłka nożna, siatkówka itp lubię też się bić oczywiście no i tego typu 🥋'), Sport (with a sub-description: 'Uwielbiam robić zdjęcia a szczególnie na różnych wyjazdach. Jednak samo robienie zdjęć sprawia mi dużo radości jak i wyjazdy ze znajomymi'), Sport (with a sub-description: 'Zajęcia z aktorstwa i przedstawianie różnych ról i sztuk'), Sport (with a sub-description: 'Układanie bukietów'), Sport (with a sub-description: 'Florystyka'), Sport (with a sub-description: 'Zajęcia z aktorstwa i przedstawianie różnych ról i sztuk'), and a highlighted card 'Lubię wszystko'.

Ryc. 20. Odpowiedzi młodzieży zamieszczone na interaktywnej tablicy Padlet

Wśród odpowiedzi na pytanie o spędzanie czasu wolnego podczas warsztatów na żywo można też zauważyć, że młodzież lubi nie tylko rozwijać swoje pasje, które część z nich dopiero odkrywa, ale przede wszystkim **spędzać czas razem, spotykać się z ludźmi**, brać udział w wydarzeniach grupowych, zespołowych – czas pandemii i związanej z nią izolacji, który zostawił w życiu społecznym ślad, ale też specyficzny etap procesu dojrzewania sprawiają, że **grupa rówieśnicza, ale też ważni dorośli** (czasem rodzice, ale nie tylko) są wyjątkowo istotni dla tej grupy wiekowej.

Ryc. 21. Odpowiedzi młodzieży z warsztatów badawczych

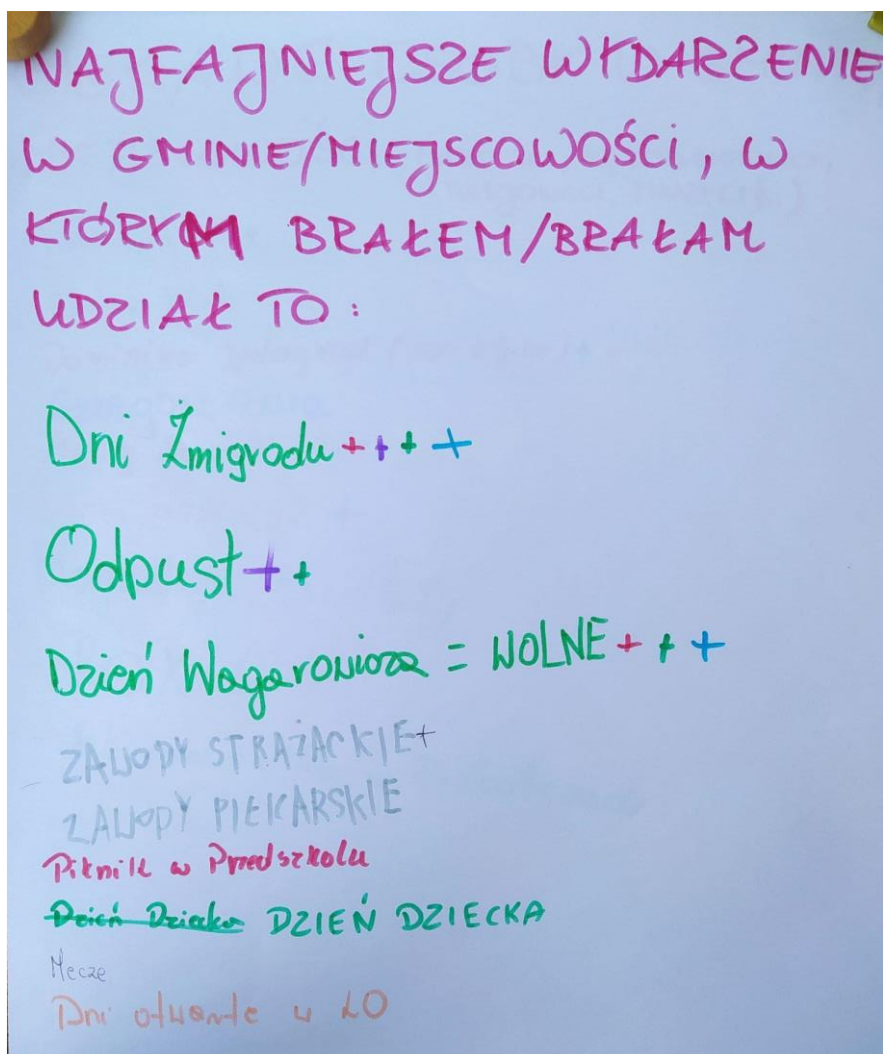

Młodzi oczywiście funkcjonują także w przestrzeni cyfrowej, głównie w **mediach społecznościowych**. Śledzą najpopularniejszych obecnie artystów i influencerów na TikToku i Instagramie, a zorganizowane grupy, takie jak Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze, mają także profile swoich organizacji na Facebooku czy TikToku. Są też młode osoby, które same nagrywają tak zwane „live'y”, czyli nagrywają się i udostępniają to nagranie w czasie rzeczywistym w mediach społecznościowych. Oprócz artystów i influencerów związanych z **muzyką** (m.in. Kizo, Mata, Malik Montana, Sanah, Olivia Rodrigo, White 2115) czy **celebrytów** (m.in. Ekipa Friza, Genzie, Marysia Jeleniewska, Julia Żugaj), młodzi ludzie oglądają też twórców związanych z ich własnymi **zainteresowaniami** (np. Budda.TV – motoryzacja, tzw. booktokerki – dziewczyny, które opowiadają o książkach na TikToku, Młody Leśnik – filmy i zdjęcia młodego leśnika na YouTube i Facebooku). Popularny jest także kanał **Prawo Marcina**, gdzie w przystępny sposób omawiane jest prawo, w tym prawa uczniów.

Ulubione wydarzenie i wymarzona inicjatywa młodych

Młodzi ludzie wspominają bardzo wiele ciekawych wydarzeń w gminie, w których brali udział. Dużym zainteresowaniem, bez względu na wiek i miejsce zamieszkania, cieszą się Dni Nowego Żmigrodu, Dzień Dziecka i zawody sportowe (turnieje piłki nożnej, zawody w siatkówkę). Uczniom ze żmigrodzkiej szkoły podstawowej bardzo podobał się udział w Smocznych Wakacjach, Andrzejkach, wycieczkach szkolnych, koncertach scholi i dyskotekach. Młodzież z Kątów dobrze wspomina dożynki w Kątach oraz zajęcia plastyczne w czasie ferii zimowych. Bardzo lubią też nieformalne spotkania na placu zabaw, nad rzeką i na moście. Licealiści do listy dodali Dzień Wagarowicza oraz zawody sportowo-pożarnicze.

Ryc. 22. Najfajniejsze wydarzenie zorganizowane w gminie w oczach licealistów

Wymarzone inicjatywy, które chcieliby zorganizować młodzi ludzie lub wziąć w nich udział wynikają częściowo z ich zainteresowań, a także ze sposobów spędzania wolnego czasu. W większości są to pomysły na nowe wydarzenia lub miejsca, których do tej pory w gminie nie było. Jednak pojawiają się też takie pomysły na działania, które w Nowym Żmigrodzie były realizowane – są to na przykład Dni Nowego Żmigrodu.

Wymarzone inicjatywy

Wydarzenia:

- Dni Nowego Żmigrodu
- turniej gamingowy (Fortnite, CS)
- kółko motoryzacyjne i spotkania motoryzacyjne
- dyskoteki szkolne

- kino plenerowe
- piknik rodzinny
- spotkanie ze sławną osobą
- Dzień fast foodu
- wycieczki z GOK-u
- imprezy w GOK-u

Związane z zagospodarowaniem terenu:

- McDonald / KCF / 7eleven
- Bubble Tea
- galeria handlowa
- plac zabaw dla psów
- boisko do siatkówki
- siłownia
- plac zabaw dla starszych dzieci
- park linowy
- park trampolin
- paintball
- basen
- zoo
- fotobudka
- lodowisko
- escape room
- tor gokartowy

Wskazywanie brakujących elementów zagospodarowania przestrzeni może wskazywać potrzebę, która się za tym kryje. Młodzież wskazując McDonalda, KFC czy Bubble Tea wskazuje miejsca, które są dostępne i atrakcyjne dla młodzieży, w których można spędzić czas w gronie rówieśników przy niewielkich nakładach finansowych, czując się jednocześnie częścią globalnego nurtu kultury i rozrywki – wszystkie wymienione miejsca młodzież zna nie tylko z osobistych wizyt, ale także z mediów społecznościowych (kariera 7eleven, niewielkich sklepów pochodzących z USA podobnych do naszej Żabki, zaczęła się od pokazania ich przez celebrytów m.in. na TikToku). Może się za tym kryć potrzeba posiadania

miejsca, w którym nastolatki mogliby się swobodnie spotykać, bez nadzoru dorosłych (jednak z poszanowaniem zasad obowiązujących w danym miejscu). Jednym z takich miejsc może stać się **ogródek GOK**. Jest to miejsce położone na uboczu, ale jednocześnie w centrum miejscowości, na tyłach domu kultury, zapewnia pewną kameralność, posiada podstawową infrastrukturę – ławki, stoliki, parasole, siedziska, zieleń – do wykorzystania w miesiącach letnich. Jest to miejsce z dużym potencjałem, choć na pierwszy rzut oka nie jest wiadome, czy jest to przestrzeń ogólnodostępna, czy prywatna GOK. Aby zachęcić mieszkańców, w tym młodzież, do korzystania z niej, warto dodać **tablicę zapraszającą do odwiedzin** i korzystania z niej, dodać godziny otwarcia, uchylić furtkę. Są to drobne gesty, które mogą ośmielić nastolatków.

Plac zabaw dla psów pokazuje zainteresowanie młodych ludzi zwierzętami domowymi oraz troską o nie. Pośrednim rozwiązaniem mogłoby być spotkanie ze zwierzęcym behawiorystą lub weterynarzem. **Wycieczka** do parku trampolin, parku linowego lub na paintball byłaby atrakcyjną formą spędzenia wolnego czasu. Dużym zainteresowaniem cieszyła się też **fotobudka** – można pomyśleć, czy fotobudka nie mogłaby stać się pobocznym elementem innych imprez organizowanych w gminie (np. popularnych Dni Nowego Żmigrodu czy Dnia Dziecka). Fotobudka może też być zrobiona samodzielnie przez młodzież – będzie mniej profesjonalna, ale z pewnością jej projektowanie dostarczy młodym ludziom wiele emocji.

Młodzież ludzie działania zespołowe, wolny czas najchętniej spędza w gronie znajomych. Podobnej formy może oczekiwać od GOK – chętniej weźmie udział w wydarzeniach grupowych, które dostarczają emocji i wspólnych przeżyć z najbliższymi.

GOK oczami młodych ludzi

Nastolatki dom kultury kojarzą przeważnie z **cyklicznymi zajęciami**, na które uczęszczają lub o których słyszeli. Kojarzy im się też z wydarzeniami, które na stałe wpisały się w gminny kalendarz – Dniem Dziecka czy Smoczymi Wakacjami. Pojawiały się też głosy, określające atmosferę panującą w GOK-u. Młodzież uznała, że w GOK-u prowadzone są **fajne warsztaty i jest tam miła atmosfera**.

Ryc. 23. Skojarzenia z GOK – odpowiedzi młodzieży

Ryc. 24. Budynek Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Żmigrodzie [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Młode mamy

Kolejną grupą docelową, z którą rozmawialiśmy, były młode mamy. Młode mamy najczęściej przychodzą do GOK-u kiedy zawożą albo odbierają swoje dzieci na zajęcia w domu kultury. W natłoku codziennych obowiązków nie mają czasu, aby dodatkowo uczestniczyć w życiu domu kultury.

Swój wolny czas albo czas przeznaczony na spotkania ze znajomymi chętnie spędzają nad rzeką. Jednym z ulubionych miejsc jest „**Oaza spokoju**”, w którym też jest miejsce na ognisko. Cenią ciszę i spokój, które tam panują. W gminie jest wiele pięknych miejsc nad Wisłoką, jednakże są za bardzo zarośnięte krzewami i drzewami, aby można tam było spędzać przyjemnie czas. Następnymi miejscami ważnymi dla młodych mam są **schody na Mytarz, hala sportowa w Nowym Żmigrodzie oraz Doły w Mytarzy**. Miejscem z potencjałem, które nie jest zagospodarowane, jest **duży plac koło stadionu**. Panuje tam cisza, spokój, jest bezpiecznie.

Zainteresowania mam kręcą się wokół zainteresowań ich dzieci, które w dużej mierze warunkują ich sposób spędzania czasu. Razem z dziećmi chodzą na rower, hulajnogę, spacer czy lody. Wspólnie spędzają czas na placach zabaw.

Niektóre mamy lubią rękodzieło (np. szydełkowanie). Jedną wspólną inicjatywą, na którą sporo mam cyklicznie znajduje czas, jest copiątkowa gra w siatkówkę. Piątek wieczór jest porą zarezerwowaną na czas spędzony w gronie dorosłych na rekreacyjnej grze w siatkówkę.

Jedną z największych słabych stron w gminie, wskazanych jednoznacznie przez wszystkie mamy, są **ruchliwe drogi wojewódzkie przecinające gminę**. Pędzące ciężarówki powodują obawę o bezpieczeństwo dzieci. Duży ruch samochodowy sprawia, że w Nowym Żmigrodzie nie ma miejsca, w którym dzieci mogłyby swobodnie jeździć na rowerze czy hulajnogach, bez obawy, że wpadną pod samochód.

Według młodych mam zdecydowanie brakuje w gminie parku linowego (parku linowego brakowało też młodzieży). Spośród inicjatyw, chętnie wzięłyby udział w **kursie pierwszej pomocy oraz kursie tańca**.

Rozmowa z młodymi mamami pokazała, że są one bardzo zajęte pracą, dziećmi, obowiązkami domowymi. **Nie mają albo prawie nie mają wolnego czasu dla siebie**. Dlatego najlepiej włączać je w życie kulturalne gminy w miejscach, w których naturalnie się pojawiają i spędzają czas. W miejscach, w których spędzają czas wspólnie z dziećmi, można pomyśleć o aktywnościach skierowanych zarówno dla małych, jak i dla dużych. Nad rzeką, w „Oazie spokoju”, koło stadionu, czy placu zabaw zorganizować animacje dla dzieci, a równocześnie aktywności dla dorosłych. Jest to najprostszy i najbardziej naturalny sposób dotarcia do młodych mam, które pojawiają się we wskazanych przez siebie przestrzeniach ze względu na dzieci, więc nie będą poczucia, że wkładają energię i czas w dodatkowe zajęcia.

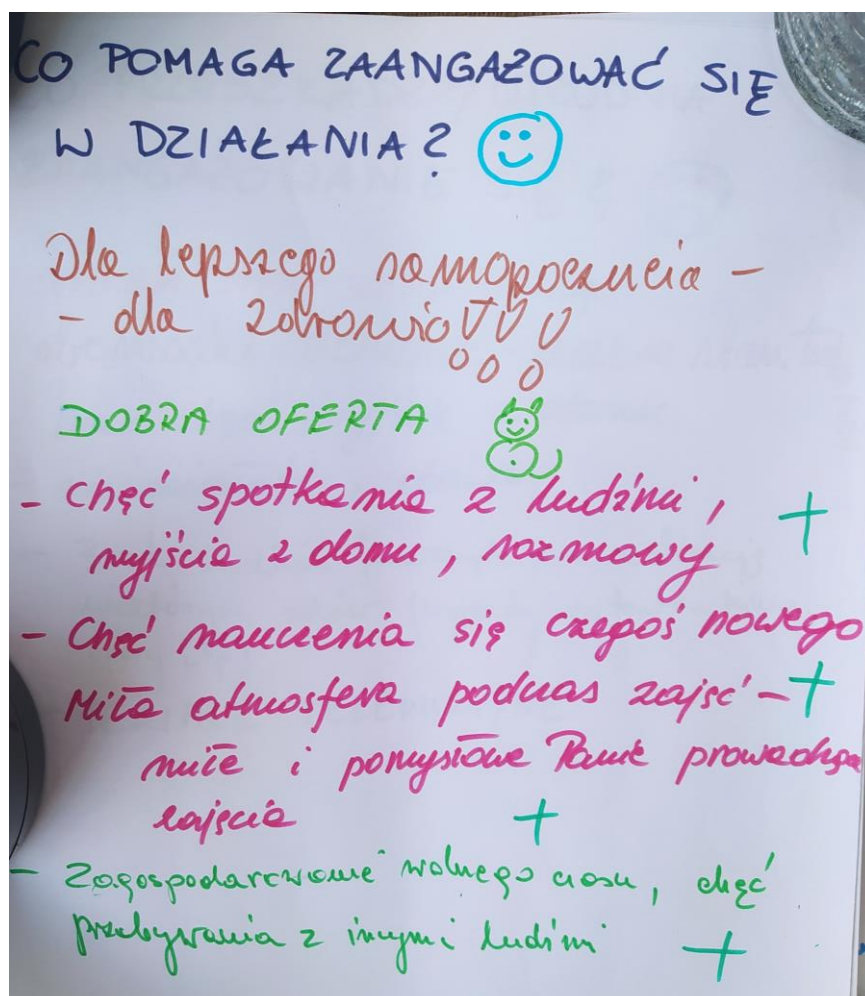

Ryc. 25. Panorama Nowego Żmigrodu [fot. uczestników zajęć fotograficznych pani Renaty Ćwiek]

Seniorzy

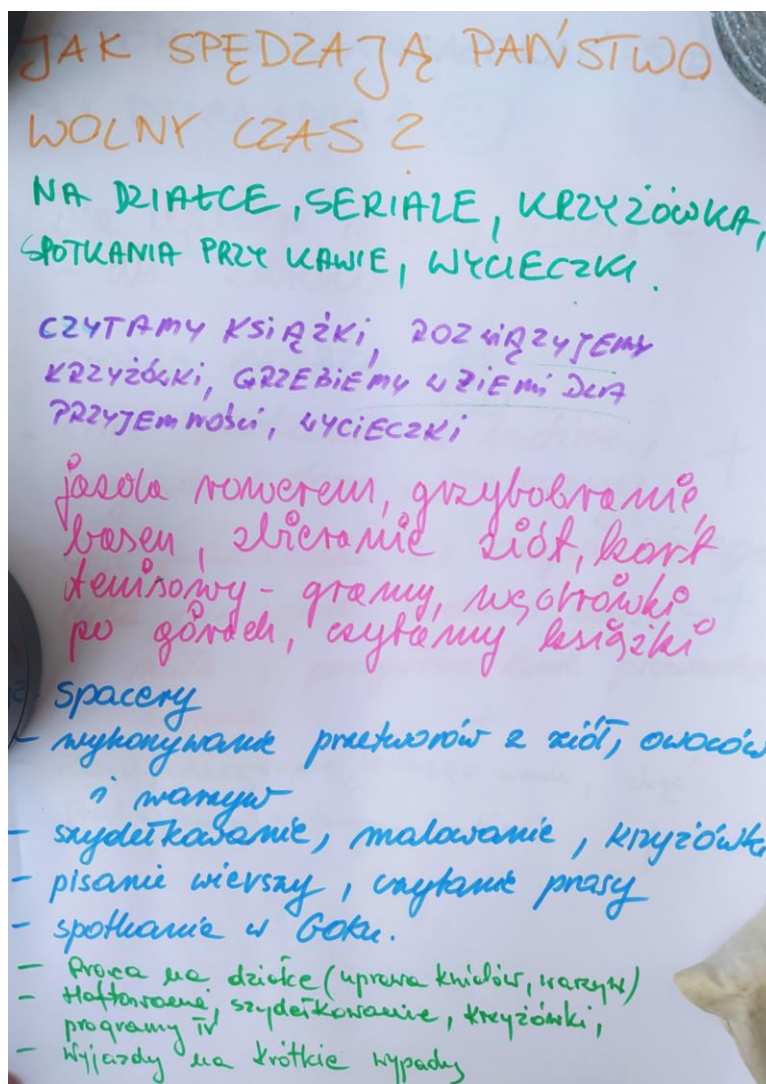
Dla seniorów należących do Klubu Seniora „Radosna Jesień” oraz Klubu Różnych Form w GOK-u kluczową potrzebą jest **bycie z innymi ludźmi, spędzanie czasu w grupie**, co zapobiega poczuciu samotności. Warto zadbać nie tylko o atrakcyjną ofertę dla seniorów, ale także **włączyć ich w organizację wydarzeń** skierowanych do ich grupy. Seniorzy sami deklarują, że motywacją do zaangażowania się jest dla nich chęć spotkania z ludźmi, wyjścia z domu, miła atmosfera, ale także chęć nauczenia się czegoś nowego. Może to być realizowane nie tylko poprzez organizację zajęć, szkoleń czy warsztatów, ale także **zaproszenie do partnerskiej relacji**, roli współorganizatora i przyjęcia części odpowiedzialności za realizowane inicjatywy.

Ryc. 26. Co pomaga seniorom być aktywnymi

Seniorzy mają bardzo różnorodne sposoby spędzania wolnego czasu, który nie jest zainicjowany z zewnątrz, ale wynika z wewnętrznej potrzeby. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, by prywatne lub realizowane w niewielkim gronie aktywności przenieść na poziom inicjatywy skierowanej do większej grupy seniorów. **Uprawa ogródka, działkowanie** („grzebanie w ziemi dla przyjemności”) czy **rozwiązywanie krzyżówek** może być kolejną pasją, która połączy seniorów, a jak już zostało powiedziane – dla tej grupy wiekowej niezwykle istotne jest działanie wspólnotowe. Chociaż np. krzyżówki mogą wydawać się rozrywką raczej indywidualną, nic nie stoi na przeszkodzie, by zorganizować turniej na bazie krzyżówek (np. na wzór popularnego teleturnieju). Seniorzy są aktywni i sprawczy, mogą potrzebować jednak **pomocy w organizacji kwestii formalnych oraz zachęty do wyjścia z pierwszą inicjatywą**.

Ryc. 27. Seniorzy i ich czas wolny

Na pytanie o wymarzoną inicjatywę seniorzy wymieniali **działania integracyjne, wycieczki, warsztaty tematyczne** (np. zielarskie), ale też **działania międzypokoleniowe**, które także mają bardzo silny wymiar integracyjny dla całej społeczności. Seniorzy sami także nawiązywali nie tylko do swoich potrzeb, ale też potencjałów i zainteresowań – wśród pomysłów znalazł się **kurs projektowania ogrodów przydomowych**, co współgra z powtarzającą się frazą, że latem dużo czasu spędza się w ogrodzie i na działce.

WYMARZONA INICJATYWA
(DO 5000 zł)

- Spotkania z dietetyką i zielarką
- wykład o refleksoterapii
- Jolanta Mikler - 2 Kółka
- warsztaty dla naszego ZDROWIA

- zorganizowanie grupy teatralnej

- wyjazd do Warszawy (POLIM MUSEUM - Izidorowski)

WYMARZONA INICJATYWA
(5000 zł)

- wyjazd do teatru / opery / balet
- siłownia na świeżym powietrzu
- warsztaty - malowanie (ikony, awiatory, obrazy)
- warsztaty - filcowanie na sucho i mokro
- wycieczka historyczna po Polsce
- warsztaty - wytwarzanie ~~to~~ naturalnych korektyków ziołowych / mydeł

- KURS TAŃCA DLA SENIORÓW (Z INSTRUKTOREM)
- ZORGANIZOWANIE WARSZTATÓW TECHNIKA PAPERTEXTU
- WYCIECZKA DO ZAMOŚCIA I OKOLIC (2-dniowa)
- WYJAZD DO MUSEUM TECHNIKI W WARSZAWIE

WYMARZONA INICJATYWA
(DO 5000 zł)

1. PRACE W GLINIE - WARSZTATY
2. CYKL WYJAZDÓW DO TEATRU, FILHARMONII, TEATRU - PRZESZÓW, KRAKÓW
3. WYCIECZKI KRAJOBRAZOWE -
4. KURS PROJEKTOWANIE TERENÓW ZIELONYCH - OGRÓDY PRZYDOMOWE.

WYMARZONA INICJATYWA
(DO 5000 zł)

- Piknik integracyjny wielopokoleniowy
- Porwanie kuchni naszych przedków
- Wycieczki krajoznawcze (zbióranie ziół)

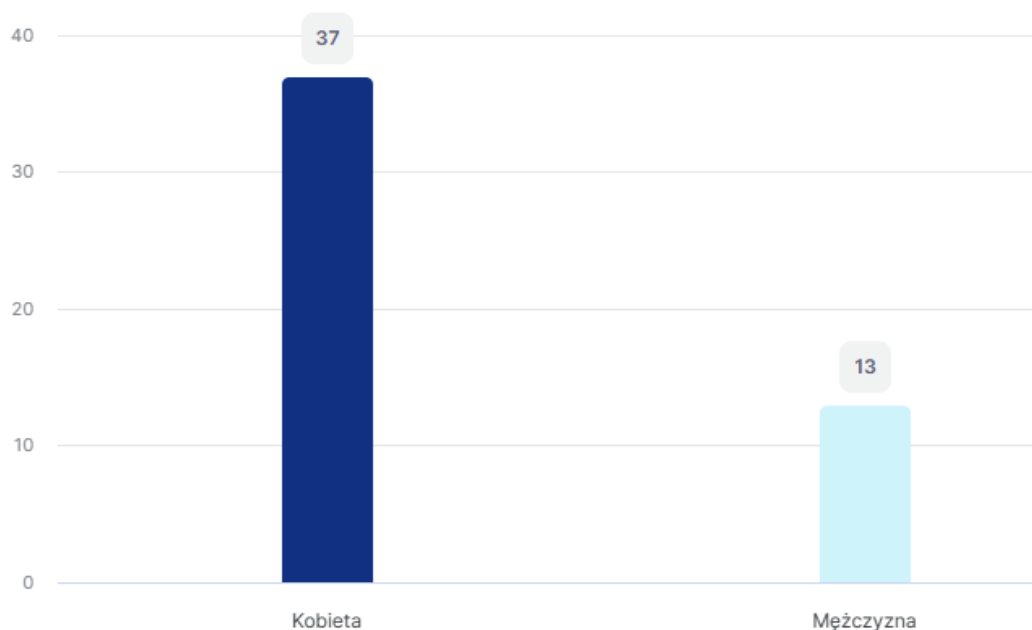
Ryc. 28. Wymarzone inicjatywy seniorów

Ankieta i warsztaty badawcze w sołectwach

W ankiecie zamieszczonej na stronie nowyzmigrod24.pl wzięły udział 52 osoby. Większość z nich stanowiły kobiety – aż 37 osób.

Ryc. 29. Ankietowani wg płci

Ankieta składała się z 3 pytań otwartych, które uzupełniły warsztaty z mieszkańcami o odpowiedzi tych osób, które na spotkania badawcze nie mogli dotrzeć, a chcieli podzielić się swoimi przemyśleniami i pomysłami. Podobne pytania, jak w ankiecie, zadałyśmy także podczas warsztatów badawczych w sołectwach.

Jakie wydarzenie/imprezę/cykl kulturalny chciał(a) by Pan(i) zorganizować w gminie Nowy Żmigród?

[Wybrane odpowiedzi z ankiety]

warsztaty cykliczne dla dorosłych - artystyczne, rzemieślnicze

Taniec Wykłady dla rodziców z zakresu zdrowia i psychologii

Dni Żmigrodu, imprezy plenerowe, dla dorosłych i dzieci

Dni Żmigrodu

Dni Nowego Żmigrodu

Dni Nowego Żmigrodu

Dni Nowego Żmigrodu

---

1. Dni Nowego Żmigrodu 2. Noc Świętojańska 3. Dzień kupały

---

zespoł muzyczny lata 80-90

Zawody Sołeckie oraz Puchar Wójta w piłkę nożną jak za dawnych lat

---

Zakupić nowsze książki do biblioteki

Zajęcia jogi, kursy florystyczne(jednak proponowałabym rozpropagować bardziej temat za pomocą plakatów czy informacjami na stronie goku)
zajęcia garncarskie

Zajęcia fitness dla kobiet, stand up

Wyścig rowerkami lub autami/ pojazdami dla dzieci 3-6; zawody / turniej/ ligę dla mężczyzn w siatkówce; zajęcia sensoryczne dla dzieci 3-6 lat, Wydarzenia muzyczne/teatralne, może jakieś zajęcia taneczne/ruchowe np joga.

Wydarzenia cykliczne dla dzieci w stylu "Smocze wakacje". Dobrze by było gdyby lokalni twórcy literaccy mogli przedstawić swoje utwory, tj. wiersze, opowiadania, felietony itp. Coś dla wszystkich seniorów a nie tylko tych z lokalnego klubiku. Mogłyby być jakieś warsztaty z robótkami ręcznymi lub jakiś chór seniora. Dla ludzi młodych jakieś zajęcia sportowe, żeby więcej się ruszali ale nie tylko zumba czy aerobik.

---

spektakl teatralny

Spektakl komediowy

Spektakle teatralne

Poezja spiewana

Piknik pokoleniowy integracyjny.

Osobiście na organizację mam ograniczony czas ale jeżeli chodzi o udział to że względu na wiek dzieci byłabym zainteresowana np. zajęcia ruchowe łączone typu zumba kids z dziećmi od 3 lat. W naszej gminie nie ma zjec dla dzieci od 2 roku życia - fajnie byłoby gdyby była sensoplastyka, grupa muzyczno- taneczna dla dzieci od lat 2, zajęcia artystyczne, zawody sportowe dla dzieci (np. na autkach ,pojazdach zasilanych na baterie, na hulajnogach), małe wycieczki z przewodnikiem na terenie gminy.

Moim zdaniem należy organizować więcej imprez taneczno-rozrywkowych dla dzieci i młodzieży

---

Koncerty plenerowe, niekoniecznie "wybitnych" artystów

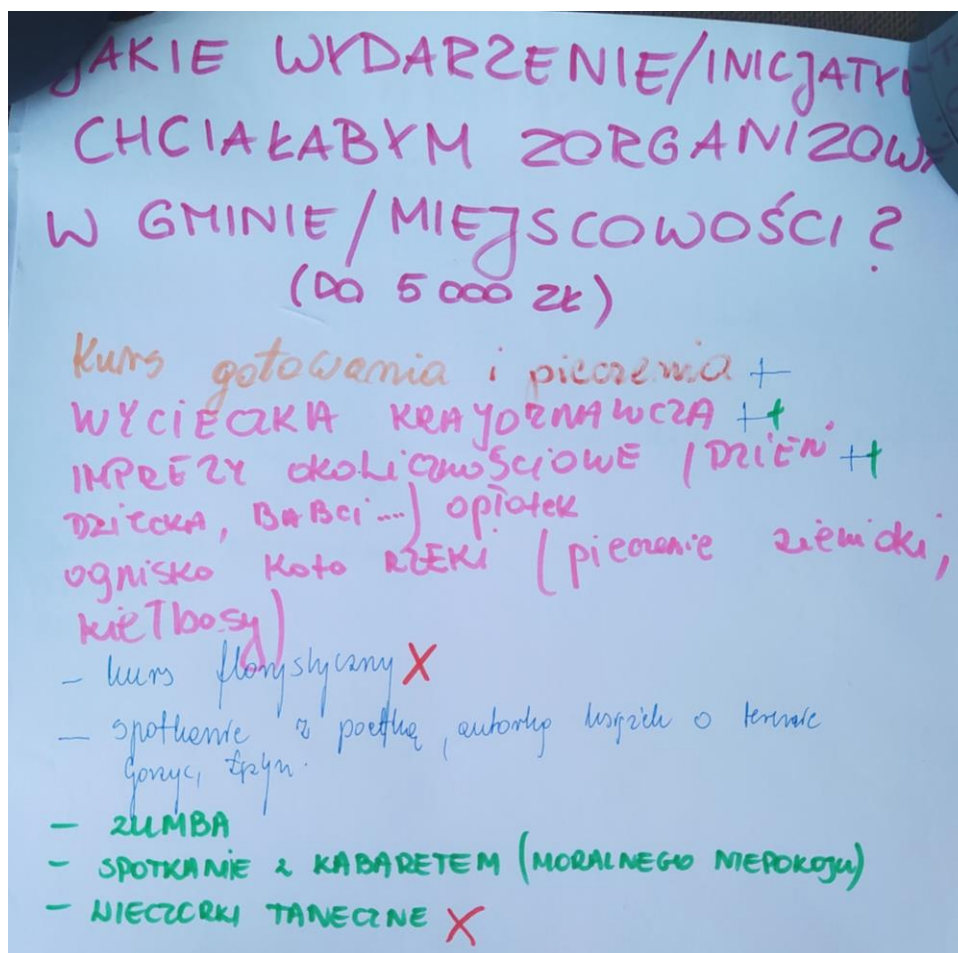
Cokolwiek jest zawsze lepsze niż nic, cenię każde wydarzenie które odbywa się w naszej gminie oraz ludzi, którym „się chce”, którzy są aktywni i zaangażowani w życie gminy.

Bardzo fajne sa organizowane przez Gok wszelkie imprezy dla dzieci tj. SMOCZE WAKACJE I Dzień Dziecka :), moze bylaby mozliwosc zorganizowania imprezy plenerowej dla wszystkich okolicznych mieszkanow? Moim zdaniem, jak do tej pory Gok doklada wszelkich staran, aby cos sie dzialo :) a tak osobiscie to bardzo chetnie mozna powtorzyc zajecia wakacyjne dla dzieci :)

Mieszkańcy gminy widzą wartość w organizowaniu **okolicznościowych imprez plenerowych**, takich jak Dni Nowego Żmigrodu czy wspólne ognisko, które bez wątpienia pełnią ważną funkcję nie tylko rozrywkową, ale także **integracyjną**. Mieszkańcy cenią też imprezy dla dzieci, a widzą potrzebę położenia większego nacisku na animację czasu **młodzieży**. Pojawiły się także pomysły zorganizowania spektaklu, stand-upu, ale też **wykładów dla rodziców** z zakresu zdrowia i psychologii, **warsztaty i zajęcia tematyczne dla dorosłych**, np. joga, florystyka, garncarstwo, florystyka.

Ryc. 30. Przykładowe odpowiedzi na warsztatach badawczych na żywo

Co jest według Pani/Pana największą zaletą naszej gminy?

[Wybrane odpowiedzi]

Położenie geograficzne. Krajobrazy i walory turystyczne.

Położenie geograficzne

Piękny teren, dostępność dużej hali, bardzo dobrze wyposażony GOK i teren wokół, dostęp do muzeum, szlaki turystyczne, liczne i ładne domy ludowe.

Piękny krajobraz

Pięknie tereny/ widoki

Na pewno położenie w przepięknej dolinie Beskidu Niskiego, oraz ambitni ludzie zaangażowani w promocję oraz rozwój gminy.

Rozwój zajęć o różnej tematyce dla dzieci, edukacja muzyczna PIANO, smocze wakacje

Od jakiegoś czasu zaletą naszej gminy jest Gminny Ośrodek Kultury, który dokłada wszelkich starań, aby coś się w tej Gminie działo.

Zdolna młodzież

Zasoby ludzkie, współpraca, piękne tereny, otwartość ludzi do działania ,

Zaangażowani pracownicy. Lokalizacja. Dostępny sprzęt i infrastruktura.

Walory turystyczne

Teren, wszystko blisko siebie

Szlaki turystyczne (niestety żółty rowerowy w Mytarzy zarośnięty)

Sprawność działania wójta oraz poszczególnych radnych

Mieszkańcy widzą wartość gminy w jej położeniu, **walorach turystycznych i krajobrazowych**, ale także w **potencjale ludzkim** – „ludziach, którym się chce”, **działalności GOK-u oraz aktywnej, zdolnej młodzieży.**

Jakie ma Pan(i) zainteresowania, pasje, jak spędza Pan(i) wolny czas?

[Wybrane odpowiedzi]

Sport

podróże

Wycieczki krajoznawcze

Wycieczki górskie, rower, spacer w ciszy

Sport, taniec, gimnastyka, uprawa ziół, czytanie rozwojowych książek. Moją ogromną pasją jest biologia oraz masaże.

Spacer w gronie natury i czytanie.

Spacer, piesze wędrówki, artystyczne (teatr, udział w zespołach muzycznych), naukowo badawcze z zakresu genealogii.

Siatkówka, straż, góry

Okoliczne rozgrywki piłki nożnej, podróżowanie, jazda rowerem

---

muzyka, czytanie książek historycznych

Moimi zainteresowaniami jest muzyka , śpiew oraz rozwiązywanie krzyżówek

---

Moda, muzyka, florystyka Ogród pochłania najwięcej wolnego czasu

---

Maluje

Joga, nauki o żywności, zdrowy styl życia

Jazdę konną

Gra w tenisa ziemnego, zwiedzanie

Gra w piłkę nożną w najlepszym klubie w gminie, słuchanie muzyki

---

Film, muzyka, sport

Dobra książka (kryminał), rower,

Czytanie książek.Wyszywanie.Dzierganie na drutach czy szydełku.Zwiedzanie ciekawy miejsc .Zbieranie ziół i kwiatów.Pielegnowanie ogródków kwiatowych i uprawa warzyw.

Czytam książki, zwiedzam okolicę, bo tutaj jest naprawdę pięknie.

Wśród zainteresowań mieszkańców gminy wyraźnie przebija się **przyroda i spędzanie czasu na łonie natury, sport, muzyka czy film**, ale okazuje się, że nie brakuje także takich zainteresowań jak **zdrowe odżywianie, zdrowy styl życia, joga, czytanie książek, biologia, masaże, florystyka, genealogia, krzyżówki czy zbieranie i uprawa ziół i kwiatów**.

Wnioski i rekomendacje

Dwa pola kultury

Kultura często opisywana jest w naukach społecznych jak góra lodowa – są części, które są widoczne na pierwszy rzut oka oraz te ukryte pod wodą. Podobnie jak w przypadku góry lodowej, w kulturze widzimy jej zewnętrzne przejawy: muzykę, literaturę, architekturę, sztukę, rytuały, teatr, taniec. Część podwodna, stanowiąca podstawę całej góry lodowej, jest sferą kultury niewidocznej, która obejmuje wartości, przekonania, sposoby zachowania wpływające na zewnętrzne przejawy kultury. W funkcjonowaniu współczesnych instytucji kultury ważna jest świadomość, że kultura to nie tylko powstawanie dzieł sztuki, ale przede

wszystkim proces tworzenia wartości, norm, wzorów zachowań istotnych dla ludzi i społeczności, w której żyją. **Można więc stwierdzić, że kultura to zarówno obszar aktywności artystycznej, jak i przestrzeń nabywania kompetencji do świadomego funkcjonowania w życiu zbiorowym.**

Świadomość istnienia

tych dwóch różnych wymiarów kultury wydaje się kluczowa dla kształtowania programu lokalnej instytucji kultury, która odpowiadając na różnorodne potrzeby mieszkańców, musi spełniać jednocześnie różnorodne role i funkcje. Dlatego w konstruowaniu strategii i programu niezbędna jest zdefiniowanie podstawowych pól kultury i charakterystycznych dla nich sposobów działania.

- ❖ **Kultura w jej węższym i instytucjonalnym rozumieniu** to wyodrębniony sektor życia publicznego zajmujący się tworzeniem i upowszechnieniem sztuki, wspieraniem działalności artystycznej, edukacją i wychowaniem przez sztukę, stwarzaniem pola do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego w podstawowych dziedzinach jak: teatr, film, muzyka, taniec, plastyka; rozbudzaniem i zaspokajaniem potrzeb kulturalnych, estetycznych opartych o stabilne i (powszechnie) akceptowane normy estetyczne, z uwzględnieniem podziału na kulturę wysoką i popularną, oraz z zaakcentowaniem znaczenia roli tradycji, pamięci i dziedzictwa kulturowego.

→ instytucja kultury w kulturze sektorowej szuka doskonałości, realizuje się raczej wąskiej specjalizacji i tworzy podział na artystów i publiczność oraz na amatorów i profesjonalistów.

→ realizowanie działań i usług kulturalnych w oparciu o potrzeby mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób o talentach artystycznych.

- ❖ **Kultura rozumiana szeroko jako „specyficzny sposób życia pewnej zbiorowości oraz to wszystko, co jest jego wytworem i co go określa”.** Wyróżnikiem kultury jest to, jak żyją ludzie w pewnej zbiorowości. Uwzględnia więc ona wszystko, co składa się na specyficzną egzystencję tych zbiorowości: codzienne i odświętne praktyki; wytwory ich działań; reguły, wartości i znaczenia; to, w co wierzą i to, co wiedzą; relacje, w jakie wchodzi itd. Tak rozumiana kultura może przejawiać się w działaniach artystycznych oraz różnych dziedzinach sztuki, ale może też oznaczać innego typu aktywności o charakterze ekspresji twórczej, innowacji społecznej i działań społeczno-kulturowych.

→ instytucja kultury jest bliżej spraw, które ogniskują społeczną aktywność, budzą emocje, są kulturą codzienności. Charakter działań instytucji jest responsywny, społecznie zaangażowany.

→ aktywowanie potencjału mieszkańców indywidualnych, grupowych i społecznościowych.

Wymienione dwa pola kultury, na których pracuje instytucja kultury, nie są odrębne. Należy je widzieć jako uzupełniające się i często na siebie zachodzące. Profesjonalny sektor kultury czerpie inspirację z codzienności, wpływa na trendy, modę i styl życia. Z kolei kultura społeczna potrzebuje zaistnienia w formie sztuki, a jej różne przejawy wymagają profesjonalnego wsparcia. Lokalny ośrodek kultury powinien więc w sposób harmonijny być aktywny w obu polach kultury.

GOK w Nowym Żmigrodzie ma potencjał, aby stać się instytucją łączącą oba te pola na terenie gminy – wartością i środkiem do osiągnięcia tego celu jest twórcze zawiązywanie **partnerstw** z osobami i instytucjami w różnych miejscowościach, czy sołectwach. Nie jest możliwe, aby siłą rzeczy ograniczony zespół instytucji kultury był w stanie zrobić wszystko sam, wyłącznie własnymi siłami i własnymi zasobami spełnić potrzeby wszystkich mieszkańców całej gminy. Jednak aby osiągnąć cel, jakim jest aktywizacja mieszkańców w obszarze kultury, można nawiązywać lokalne partnerstwa, np. ze stowarzyszeniami, klubami, formalnymi i nieformalnymi grupami mieszkańców (w każdym wieku). Budowanie sieci, relacji, a także miejsc, sytuacji, pretekstów do spotkań i wspólnego tworzenia jest rozwiązaniem i potencjałem, który warto wykorzystać.

Dom kultury jako trzecie miejsce

Przewijająca się w odpowiedziach mieszkańców potrzeba integracji, wspólnego spędzenia czasu, miejsca przeznaczonego dla młodzieży pokazuje, jak ważne jest wygospodarowanie przestrzeni, która będzie trzecim miejscem – pośrednim między sformalizowaną i komercyjną sferą pracy, a bezpieczną intymnością domu. Powstanie takich przestrzeni postulował w 1989 roku w swojej książce „The Great Good Place” socjolog Ray Oldenburg zaniepokojony stanem amerykańskiego społeczeństwa, które w jego oczach stawało się coraz bardziej indywidualistyczne i odcięte od wspólnotowości. Trzecie miejsce według Oldenburga „to różnorodne miejsca publiczne, gdzie regularnie, dobrowolnie, nieformalnie i przewidywalnie goszczą grupy jednostek, pozostając poza sferami pracy i domu”⁴. Powoływał się przy tym na przykłady greckiej agory i rzymskiego

---

⁴ tłum. za: Jarosław Jędrych, Ray Oldenburg i jego teoria trzeciego miejsca warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/ (23.05.2024)

forum, gdzie rodziły się pierwsze społeczeństwa obywatelskie. Od tego czasu idea trzeciego miejsca była wielokrotnie przetwarzana i dostosowywana, także do specyfiki działania bibliotek i domów kultury. Trzecie miejsce może być rozumiane jako nieformalna przestrzeń publiczna, „gdzie nie jest się ani gospodarzem, ani gościem. Są tzw. ‘ports of entry’, czyli przestrzeniami wchodzenia we wspólnotę, inicjującą znajomości. W nich mają się zbierać ludzie w potrzebie, ma kształtować się lokalna agora, miejsce wymiany myśli, a także politycznych poglądów. Trzecie miejsce jest więc w dużej mierze czynnikiem aktywizującym wspólnotę” (Zysiak 2011, s. 22).

Takim miejscem może stać się kawiarnia, ławeczki, ogródek, altanka, kącik z kanapą i stolikiem w domu kultury czy bibliotece. To właśnie są miejsca, gdzie można spotkać się z innymi ludźmi na neutralnym gruncie, zamiast w domu (w którym zazwyczaj nie jesteśmy sami). W tym świetle nie dziwi więc, że altany, bary, restauracje, parki cieszą się wśród młodzieży taką popularnością, czy postulowane wśród osób dorosłych – kawiarenki.

Umożliwienie powstania takich nieformalnych „miejsc spotkań”, ogniskujących życie pozadomowe społeczności lokalnych, może być sposobem promowania domu kultury jako przyjaznego miejsca, kojarzonego z czasem wolnym od pracy i obowiązków, ale poza przestrzenią domu; takiego, gdzie sami wybieramy sposób spędzania czasu i towarzystwo. Powstanie takiego trzeciego miejsca może być wspierane przez instytucję kultury czy inne instytucje gminy (np. poprzez poddanie pomysłu pod dyskusję, oddanie do dyspozycji mieszkańców części pomieszczenia lub terenu na zewnątrz budynku, ustawienia tam kanap, stolika, pomoc w stworzeniu altany), jednak opiekować się nim powinni sami bywalcy. Takie miejsce można również animować, proponując np. ekspozycję wystaw prac konkursowych czy tematyczne jednodniowe muzeum⁵, jednak zarządzać nim powinni stali bywalcy, aby zachowało swój nieformalny charakter.

---

⁵ Przykłady jednodniowych muzeów i wystaw z przedmiotami zebranymi od mieszkańców i odbiorców: <https://etnograficzna.pl/sasiedzi-z-kubusia-puchatka/> (23.05.2024)

Rekomendacje

→ Integracja lokalnych liderów

Aby dobrze i sprawnie działać, trzeba się przede wszystkim znać – rolą GOK-u, jako instytucji centralnej w obszarze kultury dla całej gminy, może w tym przypadku być rola hubu (ang. *hub*), czyli centrum logistycznego i relacyjnego, który będzie łączył różne potencjały obecne w gminie i ułatwiał ich synergię.

→ Partnerstwa dla kultury

Warto inwestować w sieciowanie i networking liderów i liderek lokalnych, zawiązywać i dbać o rozwój różnorodnych partnerstw na rzecz kultury. Żadna gminna instytucja ani grupa, formalna czy nieformalna, nie ma sama wszystkich niezbędnych zasobów, aby działać w sferze kultury zupełnie samowystarczalnie i trafiać do wszystkich grup mieszkańców. Dlatego tak ważne są partnerstwa i wymienianie się zasobami do osiągnięcia wspólnego celu – wspierania oddolnych działań kulturalnych i aktywności lokalnej w społeczności.

→ Wsparcie liderów w ich lokalnym środowisku

Lokalni liderzy i liderki są osobami, które najlepiej znają lokalną specyfikę, umieją poruszać się w swoim środowisku, znają mieszkańców swojej miejscowości, ich potrzeby i potencjały oraz umieją z nimi rozmawiać. Wsparcie ich przedsięwzięć (np. logistycznie, sprzętowo) może ich wzmocnić i pomóc działać skuteczniej, a w efekcie umożliwić lepsze działania kulturotwórcze na najbardziej organicznym, lokalnym poziomie.

→ Miejsce dla młodzieży

Młodzież jest grupą znajdującą się na szczególnym etapie procesu rozwojowego, potrzebującą od dorosłych zrozumienia i wsparcia okresie szukania własnej życiowej drogi. Większe otwarcie – także wizualne i promocyjne – ogródka na tyłach GOK-u może być pierwszym krokiem do niezobowiązującego zaproszenia młodych w progi domu kultury i wsparcia w ich własnych działaniach. Jedną z opcji może być stworzenie w GOK przestrzeni dla młodzieży, zarówno w sensie lokalowym (wyodrębnienia części przestrzeni na „kącik młodzieżowy”), jak i ideowym (zaproszenie na niezobowiązujące spotkania w GOK, wspólne

tworzenie, kreatywne zajęcia itp.). Warto wsłuchać się w głos młodzieży i zaoferować im wsparcie oraz miejsce, w którym będą mogli funkcjonować poza znanym (i czasem opresyjnym) systemem domu czy szkoły.

→ **GOK jako trzecie miejsce**

GOK ma duży potencjał, aby rozwinąć się w społeczności lokalnej jako trzecie miejsce. Miejsce dostępne dla każdego mieszkańca i mieszkanki, bez względu na wiek czy zainteresowania. Zmiana świadomości mieszkańców jest procesem długotrwałym. Jednakże dzięki większemu otwarciu (wizualnemu, promocyjnemu, siecującemu) GOK będzie na dobrej drodze do osiągnięcia tego celu.

→ **GOK wspierający działania oddolne**

GOK może zdecydować się na rozwój w stronę pola kultury rozumianej szeroko, jako ogół oddolnego działania i inicjatywy mieszkańców oraz wspierania ich potencjału, wykreowanie swojej przestrzeni jako trzeciego miejsca. Podjęcie takiego kroku oznacza wyjście poza rolę „dostarczyciela oferty kulturalnej” (ale nie porzucenie jej) i skierowanie większej uwagi na wsparcie lokalnych animatorów, liderów, działaczy i aktywistów w ich oddolnych, lokalnych działaniach na rzecz kultury i integracji. W tej logice GOK może być obecny w życiu mieszkańców gminy na różnych poziomach – od organizowania dużych wydarzeń, przez obecności na poszczególnych wydarzeniach w miejscowościach gminnych, po wsparcie merytoryczne, techniczne, promocyjne.

→ **Dobry przepływ informacji**

W niewielkiej społeczności warto zadbać o to, by wydarzenia, które odbywają się na terenie gminy, nie zachodziły na siebie ani nie były bardzo nieodległe terminowo – grupa osób, która będzie chciała skorzystać z oferty lub zaangażować się, jest siłą rzeczy ograniczona, nie warto więc być dla siebie konkurencją. W konkretnych sytuacjach można zastanowić się, czy danego wydarzenia nie można zorganizować wspólnie, tak aby mieszkańcy nie musieli wybierać, w której inicjatywie wezmą udział przy ich ograniczonej ilości.

"KULTURA - TO MY RAZEM !"

DZIĘKUJEMY

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2024